

Valors

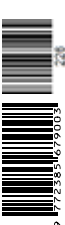
Filosofia de l'actualitat | Número 226 | Juny 2024 | Any XXI | 4,25 €

Qui és normal?

Borja Bagunyà
Coral Elizondo
Xavier Guix
Coral Herrera
Óscar Martínez

JOSEP MARIA ESQUIROL
"Estimar i pensar són
els infinitius de la vida"

LA CONVERSA
A l'escola, sense
símbols religiosos?

Economia Social i Cooperativisme a l'Aula

Formes part d'un centre educatiu i vols apropar el teu alumnat
al coneixement i a l'aplicació de l'economia social,
el cooperativisme i les finances ètiques?

Neix el curs ESCA!
Economia Social i
Cooperativisme a l' Aula.
**Disponible a partir de
setembre 2024.**

Destinat a estudiants dels
últims cursos
d'ESO, Batxillerat i FP

- ▶ Pensament **crític**
- ▶ Competència en **educació financera**
- ▶ **33 càpsules formatives** en format audiovisual
- ▶ Alumnat com a **agent de canvi**
- ▶ **Situacions d'aprenentatge** modulars i flexibles

Més informació a
www.esca.cat

Impulsa:

Alternativas
económicas

CLACK

JUNIOR
REPORT

Valors

pauta
media

Promou:

Finança:

e/s economia
social

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

EDITORIAL

Una normalitat sovint ben anòmala

L'adjectiu normal és molt freqüent en el nostre vocabulari. El fem servir quan parlem de persones, de comportaments, d'aspectes, de famílies, etc. Una recurrència en l'ús que resulta curiosa si tenim en compte que un dels trets més distintius d'aquesta paraula és el contrast entre la definició –“que no es devia de la norma establerta, que no se separa del seu estat natural i que és conforme al tipus més freqüent”, segons el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC)– i la seva aplicació subjectiva a la realitat. En resum: el que és normal per a mi, segons el meu context i valors, no necessàriament ho ha de ser per a tu.

Per tant, només citar-lo, el mot *normal* ja ens genera múltiples preguntes: què vol dir ser normal? Qui dicta els paràmetres pels quals suposadament es regeix la normalitat? Qui valora el compliment d'aquests paràmetres i analitza qui és normal? Si hi ha persones normals, què són els que no són normals? Els *no normals* (sempre millor que *anormals*) són persones excloses de la societat, víctimes dels prejudicis? Amb l'objectiu de no sentir-nos marginats, qui ens pressiona per evitar que travessem la frontera del marc de la normalitat?

I si ens fem totes aquestes preguntes és perquè sovint associem la normalitat a elements com l'avorriment, la correcció política, el control i el conservadorisme, alguns considerats erròniament de forma negativa. Però és certa aquesta vinculació? L'adjectiu *normal* és extremadament evolutiu i canviant, no solament entre els membres d'una mateixa generació, sinó també entre generacions. El que és normal per als nostres fills, no ho és per a nosaltres i el que és normal per a nosaltres, segurament no ho era per als nostres pares.

I això ens porta a la pregunta final. En la societat d'avui, la tendència majoritària és intentar ser normal, com ho van desitjar ser els nostres pares i avis o, tot al contrari, la normalitat és precisament fugir de la normalitat, cercar l'originalitat? Dit d'una altra manera, en el segle XXI, ser suposadament “normal” té un punt de rebel, de revolucionari? El debat està servit.

**MARIA COLL
I JOAN SALICRÚ**

Codirectors de *Valors*

LA PROPOSTA

“En el camp de la filosofia m'inquieta la facilitat amb què són desplaçades injustament unes tesis a favor d'altres”

**Joan Guitart
Boixader**

Metge i escriptor

En el llibre *Controvèrsies filosòfiques: matèria, només matèria?* (Aula Magna), l'autor, metge de professió, però interessat en la filosofia, fa una reflexió d'alguns aspectes estructurals d'aquesta matèria com ara la pluralitat d'idees existents sobre un mateix tema, la facilitat amb què és substituïen unes tesis per unes altres o el caràcter, sovint, críptic, dels textos filosòfics.

SUMARI

6	L'ACTUALITAT COMENTADA
Àngel Castiñeira	14	TENDÈNCIES
<i>Les noves mestresses de casa, una tendència polèmica?</i>
Judith Vives	23	MONOGRÀFIC
Qui és normal?	34	OPINIÓ
<i>Viure la diversitat amb normalitat</i>
Óscar Martínez
8	ENTREVISTA
Josep Maria Esquirol
Maria d'Oultremont	15	OPINIÓ
<i>L'aroma d'un bon cafè</i>
Cristian Palazzi	24	ENTREVISTA
Borja Bagunyà
Oriol Toro	36	QÜESTIONS ESSENCIALS
<i>La privacitat</i>
Ignasi Llobera
i Albert Botta
10	EL PERFIL
<i>Paul Auster: L'escriptor que es va salvar del llamp</i>
Ramon Radó	16	GENT AMB VALORS
<i>Josep Maria Mesquida, president de la Fundació Enllaç</i>	28	OPINIÓ
<i>La normalitat, un assumpte polític</i>
Coral Herrera	38	ELS VALORS DE LES RELIGIONS
<i>Els consells interreligiosos, una entesa per la pau</i>
11	OPINIÓ
<i>Saber marxar</i>
Laura Cera	17	OPINIÓ
<i>Accions i decisions de vida</i>
Marta Camp	30	OPINIÓ
<i>No és la normalitat, és la normalització</i>
Xavier Guix	39	HISTÒRIES DE PAU
<i>La batalla dels estómacs buits a Palestina</i>
Xavier Garí
12	DILEMES ÈTICS
<i>És ètic limitar la producció de la moda ràpida?</i>
Soraya Hernández	18	LA CONVERSA
<i>Els símbols religiosos haurien d'estar prohibits a l'escola?</i>
Joan Salicrú	32	OPINIÓ
<i>Normalitat, llenguatge i capacitisme</i>
Coral Elizondo	40	EL CONTE
<i>Eh, tu!</i>
Carme Ballús
13	OPINIÓ
<i>El tricentenari de Kant</i>
Oriol Ribet					42	SOM NOTÍCIA
<i>Primer Fòrum Valors Mataró-Europa</i>

Han col·laborat en aquest número

Coral Herrera
Doctora en Humanitats i Comunicació per la Universidad Carlos III, escriptora i docent.

Coral Elizondo
Mestra, psicòloga i especialista en educació inclusiva. Professora del Màster de Neuroeducació Avançada de la UB.

Óscar Martínez
Doctor en societat i educació, educador social i psicopedagog. Professor de la Fac. d'Educació i Treball Social Pere Tarrés (URL).

Cristian Palazzi
Doctor en Filosofia i expert en direcció de projectes d'impacte social i especialista en bioètica assistencial.

Oriol Ribet
Periodista i graduat en Estudis Literaris. Treballa en comunicació corporativa.

Laura Cera
Periodista a tvmataró, condueix el programa de ràdio 'Valors a l'alça' de 'Valors' i Mataró Ràdio.

Valors

Publicació editada per l'Associació Cultural Valors, entitat sense ànim de lucre, que analitza l'actualitat des del prisma dels valors. El primer número es va publicar el 24 de desembre del 2003.

Valors va guanyar el premi Civisme de la Generalitat de Catalunya 2014 en l'àmbit de mitjans de comunicació, així com el Serra i Moret en el marc del mateix guardó el 2022.

EDITA Associació Cultural Valors
DIRECCIÓ Maria Coll i Joan Salicrú
REDACCIÓ Josep Carbonell
CONSELL ASSESSOR
Francesc Amat, Maria Rosa Buxarrais, Àngel Castiñeira, Jordi Cussó, Alicia García Ruiz, Sonia Herrera, Àngel Puyol i Francesc Torralba
COL-LABORADORS Francesc Amat, Teresa Bigordà, Albert Botta, Maria Rosa Buxarrais, Marta Camp, Àngel Castiñeira, Laura Cera, Jordi Cussó, Alicia García Ruiz, Xavier Garí, Sonia Herrera, Soraya Hernández, Ignasi Llobera, Cristian Palazzi, Àngel Puyol, Ramon Radó, Oriol Ribet, Jordi

Sacristán, Xavier Serra i Judith Vives
IL·LUSTRACIONS Anna Coll, Blanca Gimeno, Elisenda Malloll, Judit Navarro i La Mapache
FOTOGRAFIA Sergio Ruiz i Miquel Lleixà
DISSENY GRÀFIC Manuel Cuyàs
PORTADA Raúl Campuzano
CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA Maria Camps
DISSENY GRÀFIC WEB Javi García
IMPRESSIÓ Rotimpres
GERÈNCIA Maria Coll i Joan Salicrú
XARXES Josep Carbonell
DISTRIBUCIÓ Sgel (Barcelona) i Vilarroya (Girona)
DIPÒSIT LEGAL B-6206-2004
ADREÇA Portal de Valldeix, 17, 2n 08301 Mataró **TELÈFON** 620 749 138
MAIL redaccio@valors.org

VALORS ÉS MEMBRE DE

AMB EL SUPORT DE

Els vostres comentaris seran benvinguts a redaccio@valors.org

El preu de la subscripció és de 42 euros anuals (onze números) i 35 en format digital. Us hi podeu subscriure a través del web www.valors.org o enviant un correu a subscripcions@valors.org.

12a TEMPORADA

VALORS A L'ALÇA

Analitzem l'actualitat des de l'òptica dels valors

Cada setmana a la teva ràdio local

matarórádio

Valors

L'ACTUALITAT COMENTADA

ÀNGEL CASTIÑEIRA

LES DEFUNCIONS DE JOSEP MARIA TERRICABRES I JOAN RIGOL

[16/04/2024] - [07/05/2024]

Terricabres i Rigol,
dos referents indispensables

El 16 d'abril moria Josep Maria Terricabras, catedràtic de la Universitat de Girona i eurodiputat, i el dia 7 de maig el país perdia Joan Rigol, expresident del Parlament i d'Unió Democràtica de Catalunya, exconseller de Treball i Cultura i exvicepresident del Senat. Malgrat les diferències personals, professionals, i ideològiques, hi ha hagut en tots dos elements en comú i determinades claus que expliquen algunes de les millors forteses i virtuts que té Catalunya. No són difícils de recordar.

La seva formació va estar marcada per l'empremta humanística i filosòfica amb una clara dedicació a l'estudi. En el cas de Terricabras, això va determinar també la seva orientació professional al món universitari, complementada amb un període més curt de dedicació a la política. El cas de Rigol va ser a la inversa. La seva activitat principal va ser política, però això no el va apartar mai de la tasca del pensament fins al punt de doctorar-se, ja jubilat, en teologia i filosofia. Terricabras accentuava sempre la importància del rigor i la claredat en l'activitat del pensament i l'ús del llenguatge. Rigol tendia a cercar la dimensió transcendent, comunitària i personalista en els camps del seu interès.

Un element clau en tots dos ha estat la seva personalitat afable basada sempre en el respecte a l'altre, en l'escolta activa i el contrast. Terricabras t'embolcallava amb

Àngel Castiñeira és director del programa "Pensar el lideratge" d'Executive Education a l'escola de negocis d'ESADE

el seu fi sentit de l'humor i la ironia i encomanava la passió i entusiasme per les idees. Veure'l enraonar en directe, amb una retòrica i una dicció acurades i un domini perfecte del llenguatge, amb un ordre narratiu endreçat i clar i un punt solemne i teatral, era espectacular. El caràcter filosòfic, deia, havia de complir quatre requisits: descriure bé el que s'havia d'examinar, qüestionar les veritats aparents, mantenir l'esperit crític i matisar els judicis assumint-los sempre com a provisionals.

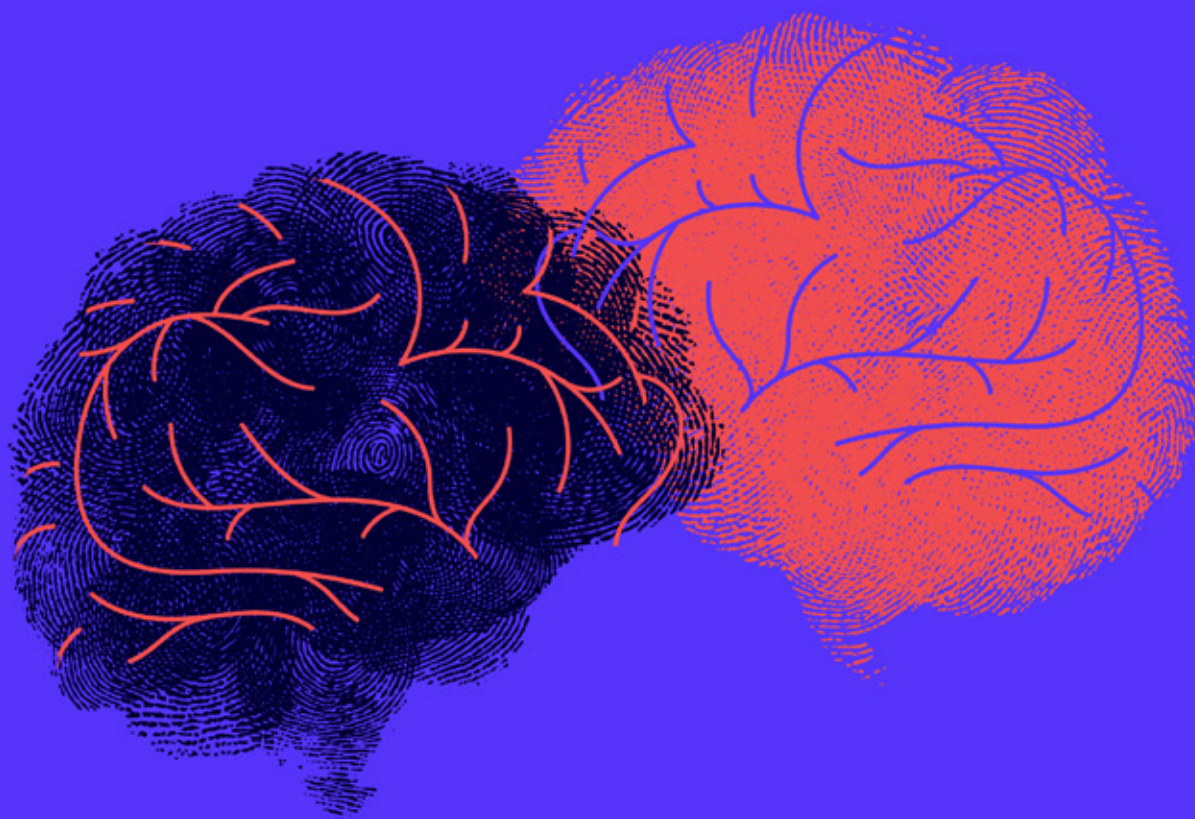
Rigol, autodefinit "fill de pagès", no parlava mai des del marc acadèmic ni es considerava un intel·lectual, sinó que ho feia des del testimoniatge personal, sovint carregat d'anècdotes viscudes o de records de les vides i les accions de pensadors o líders polítics o de la societat civil. Traslladava sempre una idea o una proposta que anava adherida a una inquietud personal, a un sentiment o anhel de naturalesa social, política, cultural o espiritual. El valor del sentit de pertinença i l'arrelament comunitari el traslladava a qualsevol acte públic però també a les converses més informals

vinculades al món associatiu o artístic. En les seves intervencions traspuava la importància del sentit institucional, el valor de la dignitat de les persones, la pràctica del consens i la mediació. La dimensió reflexiva i la seva concepció religiosa de la vida aportaven sempre una profunditat i un sentit a cadascuna de les seves iniciatives en els múltiples camps on es va implicar.

Van ser homes ferits per la cultura, el pensament, la llengua, la preocupació per les causes civicosocials i la defensa del país. Aquest element de la catalanitat no va ser mai tangencial i en bona part els va ajudar a vehicular i encarnar de múltiples maneres el valor del compromís. Tots dos van explicitar que el fil conductor dels seus diversos compromisos cívics, associatius o polítics no procedia directament de la raó, sinó de l'amor, de l'afecte envers les persones, el territori, les institucions i el seu patrimoni simbòlic: la llengua, els costums, les tradicions actualitzades, els valors aplicats a la convivència o al treball.

Rigol sempre deia que un país és un rellou generacional ben fet. No és una ocurrència, sinó tot un pla d'acció consistent a mantenir viu i renovat el fil conductor que ens connecta amb el passat i ens projecta cap al futur. La tasca educadora de Terricabras i també la creació de la Càtedra Ferrater Mora explicita molt bé en el camp de la filosofia aquesta tasca de transmissió i continuació d'un llegat axiològic que considerem valuós i que ens constitueix com a nació.

Illustrat per
LA MAPACHE

L'ENTREVISTA

“La cura de l'ànima no s'acaba mai i ens ajuda a seguir el bon camí. Estimar i pensar són els infinitius de la vida”

Josep Maria Esquirol

El filòsof, assagista i catedràtic de filosofia de la Universitat de Barcelona, acaba de publicar *L'escola de l'ànima* (Quaderns Crema), en la qual convida a cercar l'horitzó d'una vida madura, fecunda i espiritual a través dels fonaments de l'educació.

MARIA D'OUTREMONT

L'escola de l'ànima és un assaig sobre la maduresa personal. On s'inscriu aquesta obra dins la seva producció? Considera que la desorientació social és preocupant?

És un llibre que segueix la línia dels anteriors. En tots procuro entendre una mica millor la situació humana fonamental i veure quina és la millor manera d'orientar la vida. Ara el fil conductor té a veure amb l'educació i el procés cap a la maduresa humana. I crec, sí, que en tot això la societat actual pateix de molta confusió. La proliferació de les ciències humanes i socials no s'ha traduït ni en una millor comprensió de l'existència ni en claredat sobre quin ha de ser el principal horitzó dels nostres esforços.

Tendim a relacionar l'escola amb la infantesa i la joventut. Vostè trenca aquesta situació espacial i temporal emfatitzant que, quan s'acaba l'escola, hi ha més escola. Ens oblidem que sempre podem aprendre?

No es tracta només d'una acumulació de coneixements nous. L'escola de l'ànima és allò que els antics anomenaven *la cura de l'ànima*, la cura d'un mateix, per anar fent, a la vida, un bon camí. Quan s'acaba aquesta cura? Quan s'acaba aquesta necessitat d'orientació? Quan s'acaba la possibilitat de tastar una mica més la bellesa i la fondària de les coses? Mai. I per això, l'escola de l'ànima tampoc s'acaba mai. Estimar i pensar són els infinitius de la vida.

Al llarg de les pàgines, reflexiona sobre molts valors o contravalors. Un és la força de l'homogeneïtat, una característica del "realisme de l'actualitat", però també de l'idealisme o el progressisme. Quins diria que han estat els factors que fomenten aquesta homogeneïtat?

Al món hi ha llocs. Però és sobretot l'humà qui institueix llocs, qui crea llocs. Un pont és un lloc, que permet passar a l'altra banda del riu. I, després, hi ha llocs que constitueixen la ciutat: les cases, els carrers, l'ajuntament, l'escola, l'hospital, el teatre, el cementiri... La comunitat humana

està feta de l'articulació d'aquests llocs i d'altres que es puguin anar instituint. Cada lloc té un sentit, que enriqueix la vida. L'homogeneïtat es produeix quan un mateix color s'escampa arreu i ho pinta tot. És com si caigués la boira i tot esdevingués cada cop més semblant. Això du a una situació inhòspita i absurda.

Què és per a vostè un llindar? Cal cultivar-lo és mitjançant la filosofia?

El llindar és precisament allò que determina la singularitat d'un lloc. Però allò que el crea, més que un element material, és una manera de vibrar i de viure allí. És aquest el motiu pel qual es nota una cosa en passar el llindar d'un monestir, o d'un teatre, o d'una escola... si ho són de debò. La filosofia no és altra cosa que la reflexió que posa en relleu les coses mateixes. En aquest cas, és la reflexió que subratlla la importància dels llindars en la vida humana.

Com sabem si la trobada amb el mestre (o persones que considerem mestres) ens fa madurar?

La trobada amb els pares, amb els germans, amb els amics, amb els mestres... és una cosa que, quan es dona, cala de mica en mica. No es fan testos a l'inici, ni proves d'autenticitat. Hi ha moltes coses a la vida que només es veuen i es noten amb el temps. La trobada amb el mestre és un esdeveniment la fecunditat del qual s'anirà veient. I és una gràcia, un regal, una sort. Saber donar temps al temps és una virtut. La impaciència i el neguit pel control no duen enlloc.

L'escola de l'ànima també és una manera d'analitzar l'àmbit internacional. Hi parla de l'ordre filosòfic de l'amor.

En els meus llibres procuro mostrar que hi ha una mena de solidaritat, invisible però efectiva, entre la bona gent d'aquest món. Que l'horitzó per ser més humans ens interpel·la a tots i ens pot aplegar en una mateixa via. A tot arreu, l'acció de la bona gent genera cercles de pau. La conspiració del desert i l'orde filosòfic de l'amor són expressions per anomenar aquesta revolució, la més antiga de totes i la més actual.

Un valor que ens connecta amb els mestres és la confiança. Vivim desconfiats?

Miro de no fer del passat una època d'or. Quan em queixo de la manca de confiança

no és per comparació amb cap passat sinó perquè faig servir la mesura ideal d'allò que podria ser i no és. I, sí, tot mestre dona confiança, et fa sentir capaç de fer camí. La confiança ens la donem els uns als altres. Quan això no es produeix, llavors es vol substituir per protocols, controls, burocràcia i més burocràcia, però, evidentment, això no serveix. L'excés i el desfici normatiu és símptoma de la decadència.

L'assaig recorda el poder d'acció que tenim cadascun de nosaltres. Desmenteix la idea del destí, i encoratja a viure en consciència amb els valors de cadascú.

Cada ésser humà és un inici. Ser, de debò, inici vol dir que, malgrat tots els condicionants, l'humà parla per si mateix i actua per si mateix. Que no és un titella en mans de poders que el mouen per darrere. Ser inici vol dir, també, que cap cadena causal (física, biològica, sociològica...) pot explicar i preveure la vida d'algú. Per indicar aquest privilegi de l'humà, s'ha forjat també la idea de llibertat, que no és poder fer qualsevol cosa, sinó la capacitat de respondre cadascú per si mateix a les demandes i sol·licituds de la situació. Cada rostre humà, únic, és una nova resposta en el món.

Quins són els valors que nodreixen la seva ànima? Quins s'haurien de promoure en l'escola de la maduresa?

Els que es queden a l'escola de l'ànima tenen la virtut de la paciència i de la tenacitat. Saben resistir. Però, el que més anhel·len és estimar més.

EL PERFIL

Paul Auster: L'escriptor que es va salvar del llamp

RAMON RADÓ

Amb catorze anys, Paul Auster va anar de campaments al nord de l'estat de Nova York. Eren al mig del bosc quan va haver-hi una tempesta i tot el grup va córrer a refugiar-se cap a una clariana. Van haver de passar per sota d'un filferro espinós i, quan el noi que anava davant seu passava per sota, li va caure un llamp i va morir. Auster no se'n va adonar, el va arrossegar fins a la clariana i va intentar despertar-lo fins que va descobrir que tenia els llavis blaus. Aquell noi que caminava davant seu estava viu i, just després, ja no. Tot pot canviar en un instant. Un segon més tard, un metre més enllà, i el mort hauria estat ell.

L'anècdota va fer-li prendre consciència de com l'atzar pot canviar una vida en un obrir i tancar d'ulls. Una experiència traumàtica que va arrossegar sempre: cada dia, quan es llevava, Auster donava les gràcies que l'atzar hagués evitat que el llamp li anés a ell. Tot i que no li agradava que el consideressin com l'escriptor de l'atzar, les casualitats eren un element recurrent en totes les seves obres. De fet, assegurava que no escollia els llibres que escrivia, sinó que els llibres l'escollien a ell. Nascut a Newark, en una família d'immigrants jueus polonesos, de petit l'àvia li va regalar sis llibres amb les històries de Robert Louis Stevenson; la seva porta

“No li agradava que el consideressin com l'escriptor de l'atzar. Però no escollia els llibres que escrivia, sinó que els llibres l'escollien a ell”

d'entrada a la literatura. A dotze anys va començar a escriure les seves pròpies històries, a mà. Anys després encara ho feia igual. No tenia ordinador i escrivia els textos amb paper i bolígraf i després els passava a net amb una màquina Olympia.

Va canviar el Newark natal per Nova York quan va anar a estudiar a la Universitat de Columbia i, excepte uns anys a París i un temps treballant en un petroli-er, no se'n va moure. El més europeu dels escriptors nord-americans, cronista d'un Brooklyn fictici més real que el de debò i apassionat del beisbol, les seves històries imprevisibles van retratar abans d'hora el segle XXI, un temps en què la realitat sembla una ficció i les ficcions són molt reals i tots som personatges a qui la vida se'ns pot capgirar en un clic. Una època en què persones que es diuen Paul Auster i viuen a Nova York, escriuen llibres i reben trucades confonent-los de persona, sense saber si allò és realitat o ficció. Com en un conte, Auster va anar deixant a les seves novel·les trossets de la seva vida, com si fossin molles de pa que cal anar resseguint. No devia ser casualitat que el protagonista de la seva última novel·la fos un home al final de la vida que mira enrere amb nostàlgia.

Amb els anys, va haver d'aprendre que els llamps, sobretot els metafòrics, a vegades cauen a prop. Malgrat l'èxit com a escriptor i rebre reconeixements per tot el món, Auster no va tenir una vida fàcil, sobretot els darrers temps. Fa pocs anys van diagnosticar-li un càncer de pulmó i va començar el tractament. Segons va definir la seva dona, la també escriptora Siri Hustvedt, es van traslladar a viure a Cancerlàndia, un país “confús i traïdorenc” molt més gran del que es podien haver arribat a imaginar. A més, Auster hi va arribar després de patir una tragèdia familiar, al perdre un fill i una néta. Ruby –deu mesos– va morir després de prendre accidentalment heroïna i fentanil del seu pare. Acusat d'homicidi imprudent, Daniel Auster va morir mesos després d'una sobredosi.

Va escriure fins al final, amb la salut molt deteriorada i la mà tremolosa. Superant les dificultats, els últims dies apuntava notes per al seu nèt de quatre mesos Miles. Van ser les últimes paraules que va escriure. El 30 d'abril, Paul Auster es va quedar per sempre a Cancerlàndia.

OPINIÓ

LAURA CERA

Periodista

Saber marxar

La Marta és la reina de les bombes de fum. S'escapoleix d'un sopar quan ja n'ha tingut prou o en funció dels plans que té l'endemà. Acostuma a marxar sense fer soroll i sense remordiments. Se'n va quan sent que ho ha de fer, independentment de si la nit promet més o menys. A vegades ni tan sols s'acomiada.

Jo faig just el contrari. Aguanto encara que els ulls em pesin. Ajorno la retirada bo i sabent que l'endemà maleirà la decisió. De tant en tant m'armo de valor i m'aixeco plena d'intenció, però, oh!, de cop surt un tema interessant i prorrogo l'estada dreta i amb la jaqueta posada. Quan per fi arriba al moment, m'asseguro de dir adeu a tothom abans de sortir per la porta; també als de la taula del costat. I, tot i això, sovint marxo amb la sensació de no haver-ho fet bé.

Saber marxar em sembla cada vegada més complicat. Pensava que amb l'edat, l'experiència i totes aquestes coses aniria millorant, però em penso que necessito amb urgència un manual d'instruccions. O un d'aquells llibres de *Tria la teva aventura*, perquè hi ha dies que plegar veles s'acaba convertint en una autèntica odissea. No sé marxar i no ho puc dissimular. Si m'aixeco de taula amb intenció, l'Albert no pot reprimir un què, d'aquí a una hora cap a casa, no? I jo me'l miro amb cara de derrota anticipada.

El problema, però, no és només marxar. També ho és penjar una trucada que no m'interessa o rematar-ne una que ja no va enlloc. Converses innecessàries des del cotxe, per exemple, que provocho perquè en tinc la possibilitat i que després se'm giren en contra. Com també he tingut l'opció de demorar una ruptura, tot i tenir clar que la història estava sentenciada. Parlo de parelles però també d'amistats. Quantes relacions heu deixat deteriorar fins que han caigut pel propi pes? Quan te n'adones ja és massa tard per fer les coses bé. O així em consolo. També em passa amb coses més banals –o no tant–, com anul·lar la quota del gimnàs que no trepitjo des d'abans de la pandèmia, demanar que em rebaixin la tarifa del mòbil o rebutjar plans que no em venen de gust i que, de seguida, lamento haver acceptat. Dir-que-no. Potser aquesta és la qüestió.

Però, ai!, dir que no pot decebre. I m'aferro a aquesta simple –i absurda– hipòtesi per justificar la indecisió, la vergonya i la culpa anticipada. M'importa massa què pensaran els altres i massa poc què vull jo. Prioritzar-me no és una prioritat.

Diuen que una retirada a temps és una victòria. Però és tan difícil saber marxar d'alguns llocs, moments o persones... I encara més fer-ho sense deixar ferides obertes. Ara bé, pitjor és deixar morir havent-ho pogut evitar. Tots hem passat per aquí, encara que hagi estat de manera involuntària. A vegades per por, d'altres per deixadesa. Com quan se t'acumulen massa papers a l'escriptori, el cubell de la roba bruta ja no tanca o dins el cotxe hi tens un ecosistema. La diferència és que hi ha decisions que depenen només de tu i el fet de prendre-les –o no– té un efecte directe sobre altres persones. I en aquests casos és quan em plantejo on és la frontera entre l'egoisme i el respecte. Perquè sé que la Judit i en Francesc no em jutjaran per tenir el cotxe brut, en Jordi no em mirarà amb uns altres ulls per tenir vuit rentadores acumulades i quan en Bernat vingui a casa riurà de la serralada de llibres que tinc sobre la taula. En canvi, quan veus que una relació, una feina o un pla no van enlloc o ja no t'aporten el mateix, hauria de ser més senzill actuar en conseqüència i no apostar per l'agonia.

Potser m'he posat una mica massa profunda quan l'únic que volia era compartir la meva dificultat per marxar d'un sopar quan estic cansada o, simplement, vull aprofitar l'endemà sense passejar pel món com un zombi. Em sembla que necessito fer un cafè amb la Marta perquè em doni alguns consells. No m'ha semblat mai que a ella li sàpiga greu ser coherent, respectar-se. Així que sí, probablement el tòpic és cert i una retirada a temps és una victòria. Una victòria amb una mateixa.

Laura Cera Brisa és periodista a *tvmataró* i conductora del programa *Valors a l'alça*, que *Valors i Mataró Ràdio* produeixen setmanalment per a *La Xarxa*

“Diuen que una retirada a temps és una victòria, però, sovint es fa difícil saber marxar de llocs, moments i persones”

DILEMES ÈTICS

És ètic limitar la producció de la moda ràpida?

Creix el consum de roba de mala qualitat, a un baix preu i fàcil d'adquirir al web de qualsevol gegant tèxtil xinès. Aquesta mena de consum implica mà d'obra que treballa en males condicions i grans quantitats de residus difícils de reciclar.

SORAYA HERNÁNDEZ

El tèxtil, un sector molt contaminant

La indústria tèxtil és la segona que més contamina al món per darrere de la del petroli. Es calcula que cada any es venen 80.000 milions de peces de roba de moda ràpida al món, de la que només es recicla l'11 per cent, amb l'impacte ambiental que això suposa. A més, el sector del tèxtil és responsable del 20 per cent de productes químics que s'aboquen a l'aigua.

El món de la moda no ha estat aliè als canvis polítics i econòmics del context global i de l'aplicació de les noves tecnologies, des de la màquina de vapor fins als nostres dies. Segons s'ha pogut anar produint a gran escala i els canals comunicatius han fet que la informació arribés a molta més població, les tendències en roba i complements s'han democratitzat. La indústria ha proposat productes a un preu raonable per a la butxaca mitjana tot seguint els dictàmens de les grans cases de moda d'arreu. I ha aconseguit, alhora, un consum continuat que permet a qualsevol estar en vogue. Es crea així el que anomenem *fast fashion* o moda ràpida: productes a un baix preu, de baixa qualitat (al cap i a la fi, no cal que durin gaire; la idea és el canvi constant) i fàcils d'adquirir al web de qualsevol gegant tèxtil xinès. Malauradament, aquesta manera de consum implica mà d'obra que sovint treballa sense drets o en molt males condicions i ingents residus difícils de reciclar (plàstics i materials sintètics que acaben en abocadors normalment en països en vies de desenvolupament). Diversos governs europeus, preocupats per la situació, comencen a

proposar accions per evitar o controlar el *fast fashion*. És ètic limitar la producció d'aquesta mena de negoci?

Ha estat a França que s'ha posat la primera pedra per regular la moda ràpida. Segons un projecte de llei ja votat i pendent d'aprovació del Senat, aquest tipus de productes i de preus generen impulsos de compra molt importants en els consumidors (parlen, fins i tot, d'addicció) amb conseqüències negatives tant econòmiques com mediambientals a curt i llarg termini. No és la primera mesura que posa en marxa el país gal, ja que fa temps que crea iniciatives que afavoreixen la reparació de sabates i l'ús de roba de segona mà, entre d'altres.

A Espanya, com en altres països, recomanacions i campanyes intenten conscienciar que el polièster i els olis que es fan servir generen un impacte perjudicial en la natura. Però a França fan un pas endavant proposant impostos per peça de roba i la prohibició de fer publicitat d'aquest tipus de moda. Polítics de tots els colors s'han posat d'acord i moltes empreses han hagut de tancar, cosa que ha significat una gran pèrdua de llocs de treball. Les associacions de consumidors no han trigat a fer arribar les seves queixes al·legant que, en un entorn de crisi, aquest tipus de productes ajuden les famílies vulnerables.

Altres veus crítiques han posat el focus en la discriminació que suposa la llei –se centra en empreses asiàtiques–, mentre que no hi haurà cap mesura per a cadenes americanes o europees que també participen d'aquest model. Cal posar en marxa aquesta classe de mesures? És ètic un consum de moda ràpida si impacta en el medi ambient i en les condicions de vida dels treballadors? Però, no hi ha molts altres productes que també impliquen aquesta problemàtica i no es regulen?

Les lleis podrien ser restrictives per a qualsevol mena de producció que degradi la natura o els treballadors independentment dels interessos de les grans empreses i de les conseqüències per al consumidor amb pocs recursos econòmics. Cada país podria posar els seus límits i potenciar la producció local i els hàbits respectuosos amb l'entorn. De manera totalment oposada es poden deixar que els fluxos i dinàmiques de la globalització i la geopolítica determinin l'oferta i la demanda sense tenir en compte els danys a les generacions futures. Els cursos intermedis haurien de passar per l'educació i la sensibilització de la població, el compromís i equitat de la classe política i les ajudes per a les famílies vulnerables i les empreses en la transició cap a models sostenibles i ecològics.

OPINIÓ

ORIOL RIBET

Periodista i graduat en Estudis Literaris

El tricentenari de Kant

El professor Jordi Catalan, assegut en un pupitre lleugerament alçat per una tarima, intenta llegir un fragment important d'un text de l'assignatura Història Econòmica de Catalunya i Espanya. És una classe de primer curs de l'antiga llicenciatura en Economia, a la vella facultat del mateix nom de la Universitat de Barcelona. Molest, però sense arribar a enutjar-se, el professor comprova que, malgrat tractar-se d'una aula universitària plena d'estudiants que haurien d'estar interessats en la matèria, el guirigall és considerable. Amb solemnitat, però sense aixecar gaire el to de veu, deixa anar: "Abans de fer qualsevol cosa, com deia Immanuel Kant, pregunteu-vos com aniria el món si tothom fes el mateix".

No recordo amb precisió si aquella classe del professor Catalan va continuar amb un nivell de decibels acceptable, però la frase m'ha acompanyat des de llavors. Resulta aplicable a gairebé tots els àmbits de la vida, de la cosa més petita a la més gran, i revela una exigència amb un mateix, i una confiança en l'home, molt pròpia del pensament racionalista de la Il·lustració francesa.

En la política, la frase de Kant, nascut el 22 d'abril de 1724, per tant, ara fa tres-cents anys, és una recepta infal·lible contra el maniqueisme i la intolerància. Perquè com aniria el món si tots els nostres representants parlamentaris, sense excepció, fossin incapaços d'arribar a cap mena d'acord entre ells, i fessin de les diferències una barrera insalvable? No cal dir que, si tots els països fessin com Rússia o Israel i optessin per les armes com a via per afrontar els conflictes amb altres pobles, la destrucció global seria inevitable.

Qüestionat sobre el sentit últim de la Il·lustració, Kant va respondre que no és altra cosa que la sortida de la minoria d'edat de l'home. Una minoria d'edat que, deia, era voluntària. De nou, el recordatori de la responsabilitat individual de tots nosaltres per fer-nos ciutadans informats, llegits, reflexius, que en els temps actuals és el que ens pot protegir contra les falses notícies, els xarlatans, els rumors, les mentides i les proclames d'odi.

La segona vegada que vaig sentir a parlar de Kant va ser en un àmbit semblant i, alhora, molt diferent: la facultat de Filologia de la mateixa Universitat de Barcelona. Si en el primer cas era un Kant aplicat al camp de

l'ètica, en el segon era en el de l'estètica. En el camp artístic, Kant neix i mor en el que s'anomena el període del classicisme. És un període que abraça del Renaixement a la Il·lustració, i en què, com el seu nom indica, la referència absoluta són la Grècia i la Roma antigues. Es proclama un art que imiti l'Antiguitat, i que, per tant, obeeixi a un propòsit didàctic, educatiu, seguint les idees d'Horaci expressades en l'*Ars Poetica*.

En el preromanticisme, pensadors com Kant canvien aquesta perspectiva, i aplanen el camí per a l'extraordinària revolució estètica romàntica. El canvi de perspectiva és el següent: l'art no ha d'obeir a un propòsit educatiu, sinó que ha de ser absolutament autònom, i es justifica i té valor per si mateix, per la seva vàlua estètica i el plaer desinteressat que provoca.

Sense aquest extraordinari canvi de perspectiva, els romàntics no haurien pogut introduir els paisatges esglaiadors de Turner o Friedrich en la pintura, o els castells medievals, les ruïnes i els encanteris en la novel·la gòtica. O més modernament, potser ara les pel·lícules de terror no inundarien les sales de cinema.

En definitiva, com va sentenciar Goethe: "Segur que Kant ha tingut influència en vostè, encara que no l'hagi llegit".

Oriol Ribet i Casademunt és periodista i graduat en Estudis Literaris per la Universitat de Barcelona

TENDÈNCIES

La polèmica de les noves mestresses de casa

En els darrers mesos, s'ha posat de moda l'anomenada 'Stay-At-Home Girlfriends', noies joves que, voluntàriament, opten per quedar-se a casa i dependre econòmicament de les seves parelles. Un perfil que han popularitzat i molt les xarxes socials, per estrany que sembli.

JUDITH VIVES

S *stay-at-home girlfriends*, sintetitzada amb l'etiqueta #SAHGF, és com es defineixen un grup de noies joves que han pres com a opció de vida quedar-se a casa fent el que es coneix com a "mestresses de casa", cosa que implica ser dependent econòmicament de les seves parelles. La diferència amb les nostres mares o àvies és que elles es van veure abocades a aquest estil de vida sense més opcions mentre aquestes noies ho fan de manera voluntària i converteixen aquest estil de vida en material per crear continguts digitals que comparteixen a la plataforma.

Així, si donem una ullada a l'etiqueta #SAHGF, veurem tot de joves atractives que ens mostren una visió de la vida a casa molt relaxada i luxosa. Gaudeixen de viatges, rutines de cura personal i activitats de lleure finançades per les seves parelles. Entre les defensores d'aquest model de vida s'argumenta que han prioritzat l'autocura i l'aprofitament del temps lliure abans que una carrera professional, com un acte d'empoderament personal.

Però els crítics amb aquest model afirmen que, en realitat, estan romantitzant la dependència financera i podrien enviar un missatge negatiu donant a entendre que és una bona opció dependre econòmicament dels altres en lloc de buscar la independència econòmica. Els crítics alerten també dels riscos inherents a aquesta elecció, com la possibilitat de ser expulsades de

la llar si la relació es deteriora o la manca de protecció legal si no estan casades. Aquests perills plantegen interrogants sobre la seguretat i l'autonomia de les dones que escullen aquest estil de vida.

Per contra, les defensores d'aquest estil de vida asseguren tenir autonomia financera perquè generen ingressos a través dels continguts que mostren a xarxes, si bé darrere de la il·lusió de viure com a *influencer* hi pot haver moltes dificultats i desenganys. Hi ha qui assegura que tot plegat és un posat.

Més enllà dels pros i contres, el #SAHGF il·lustra un canvi en els desitjos de les noves generacions: no aspiren a triomfar professionalment ni ser dones treballadores sinó que aposten per una vida més còmoda, centrada en la cura i el benestar. Darrere això pot haver-hi la influència interessada de moviments com el de les *trad wives*, que promouen el rol de la dona tradicional.

LA 'GIRLBOSS'

La tendència de les #SAHGF contrasta amb el concepte de #Girlboss que va proliferar a partir dels anys vuitanta, com a deriva del Girl Power que van promoure les feministes dels anys setanta. Aquest terme defensa la idea que emprendre un negoci sent dona és un acte feminista. No obstant això, la representació superficial d'aquest ideal en la cultura popular, sovint passa per alt els privilegis i reptes reals que enfronten les dones en el món laboral. La realitat mostra que l'èxit econòmic no és un indicador únic d'empoderament femení, i perpetuar el missatge pot generar ansietat i expectatives poc realistes.

OPINIÓ

CRISTIAN PALAZZI

Doctor en Filosofia

L'aroma d'un bon cafè

George Steiner, una de les persones que millor va entendre l'essència europea, deia que no és possible entendre Europa sense els seus cafès. “Si tracem el mapa dels cafès”, afirmava, “tindrem un dels indicadors essencials de la idea d'Europa. El cafè és un lloc per a la cita i la conspiració, per al debat intel·lectual i per a la xafarderia, per al *flâneur* i per al poeta o el metafísic amb el seu quadern”.

Quan Steiner va escriure aquestes paraules, tenia setanta-sis anys i tres anys abans, l'any 2002, Starbucks aterrava a Espanya amb un model entre la cafeteria i el teletreball, que Sandwichez es va ocupar de consolidar durant els anys posteriors. Poc es podia imaginar l'autor de *La idea d'Europa* que allò anunciava un canvi quasi metafísic de la naturalesa dels cafès. Quan Steiner pensa en aquells espais, se'ls imagina com a llocs de diàleg filosòfic, de conxorxes secretes, d'intrigues amoroses, en definitiva, com a llocs de trobada on les emocions humanes s'entrellacen construint noves relacions i imaginant altres vides possibles. Ai, si aixequés el cap...

Deu fer un parell d'anys vaig descobrir una nova modalitat d'establiment cafeter. D'aleshores ençà, han proliferat de manera espectacular als barris més acomodats de la ciutat comtal. Parlo d'aquests espais immaculats, majoritàriament estrets, de parets de rajola antiga i saquets de cafè prèmium a les prestatgeries, on la gent fa cua al carrer per demanar el seu beuratge i, ràpidament –no fos cas que algú hagués d'esperar més del compte–, és expulsat del local per beure's el seu got de paper reciclat mentre camina cap a la feina.

La pujada de lloguers, el ritme frenètic de les noves feines i d'altres característiques del turbocapitalisme són algunes de les raons que expliquen la metamorfosi dels locals que antigament servien als veïns com a lloc de trobada i que ara els expulsen sense possibilitat de seure enlloc, no fos cas que algú arribés tard a l'oficina. El que eren grans salons de la confabulació s'han reduït a la seva mínima expressió.

La pregunta és obligada: què perdem convertint els cafès en no-llocs, és a dir, en espais on la nostra identitat es desdibuixa en un trànsit permanent. Hi ha altres espais que també han perdut el seu poder aglutinador?

Potser algú aquí recordarà els cinemes, tot i que sembla que no acabin de morir mai, o farà servir aquella imatge tan magrejada de la gent amb el telèfon a la mà quan viatja en transport públic. I tindran raó. El fet que tothom vagi connectat permanentment al telèfon mòbil ha reconduït el centre de la nostra atenció i ha fet innecessari l'espai físic com a lloc de trobada. Em sap greu, però això és així.

La vida passa i l'espai físic cada cop és menys important. Els nostres caps s'han omplert de paisatges que no trepitjarem mai, de persones que no coneixerem mai i de veus que no podrem respondre mai per la senzilla raó que no les tindrem mai al davant. Per què seure en una taula, rodejats de gent que fa soroll, si podem tancar-nos en nosaltres mateixos amb el telèfon a la mà i uns bons auriculars amb cancel·lació de soroll exterior?

És possible que perdéssim alguna cosa, el dia que vam renunciar als cafès. Però avui en dia ningú torna a casa en carruatge i no anem plorant l'adeu al cavall. Ara bé, pot ser que haguem perdut la possibilitat de sorprendre'ns quan hem deixat que tots els nostres estímuls depenguin d'un algoritme al servei del consumisme i l'auto-explotació? No n'estic segur. Em costa trobar la resposta. Em sembla que baixaré a la Grangeta del Raval, a veure si m'inspiro una mica.

Cristian Palazzi és doctor en Filosofia, expert en Bioètica i Filosofia Social

“El cafè és un lloc per a la cita i la conspiració, per al debat intel·lectual i la xafarderia, per al poeta o el metafísic”

GENT AMB VALORS

“Fa poc, de les persones grans LGBTBI ningú en volia saber res”

Les persones que formen part del col·lectiu LGBTBI encara pateixen discriminacions, un fet que es veu agreujat en la vellesa. Josep Maria Mesquida, president de la Fundació Enllaç, explica la tasca que desenvolupa l'entitat per atendre aquestes persones.

REDACCIÓ

Des de fa setze anys, la Fundació Enllaç dona suport a persones LGBTBI. Què caracteritza aquesta entitat respecte les altres del mateix àmbit?

La Fundació Enllaç va nèixer per donar resposta a les persones grans membres del col·lectiu, perquè pensàvem que era necessari fer alguna cosa per a aquelles persones que patien situacions desfavorables.

És una franja d'edat en la qual no pensem habitualment?

Hí pensem poc perquè les imatges socials vinculades al col·lectiu LGBTBI ens parlen de persones joves amb cossos normatius i vides estupendes, de forma que les persones que s'allunyen d'aquest estàndard no són visibilitzades.

Quina mena de situacions o de discriminacions pateixen avui dia les persones grans del col·lectiu LGBTBI?

Les persones grans que pertanyen al col·lectiu LGBTBI moltes vegades han hagut de fer front a situacions de gran violència, de gran discriminació relacionades amb la forma en què es respectava o que no es respectava el col·lectiu en moments passats. Això es combina amb els problemes que afecta totes les persones grans: situacions de vulnerabilitat, de dependència i de malaltia.

També poseu el focus en el concepte 'sexili'. A què fa referència, exactament?

La paraula *sexili* prové d'exili, un desplaçament forçat. La usem per referir-nos a

aquell desplaçament que mou persones LGBTBI a fugir d'un entorn en què pateixen violències, assetjaments o altres circumstàncies desfavorables.

Què implica passar pel que vosaltres anomenau 'sexili'?

Les persones *sexilades* són les que han hagut de remuntar les seves vides, tornar-les a construir. Han hagut de restablir vincles socials, refer les seves carreres professionals i buscar espais en àrees que els eren hostils. Això dona una idea molt clara de quines són les dificultats per les quals han passat. Però també s'ha de parlar de fortaleses, perquè això potser les ha fet més resilients: han adquirit dignitats i competències que les han enfortit i, possiblement, les han fet servir en altres situacions d'exclusió.

Quins programes ofereix des de la Fundació Enllaç per ajudar a aquest col·lectiu?

Oferim una atenció individualitzada que persegueix millorar les circumstàncies psicossocials de les persones que arriben. Brindem atenció emocional, perquè algunes vegades la situació, des del punt de vista del patiment, així ho demana, i també oferim orientació jurídica i activitats de caràcter social per establir vincles i reconstruir entorns socials.

Després de setze anys d'activitat, quin és el balanç social que en feu?

Fa setze anys, de les persones grans LGBTBI ningú en volia saber res. Però a mesura que la Fundació Enllaç i altres entitats han començat a treballar en favor d'aquesta qüestió, del tema se'n parla i el col·lectiu és més visible. Tot i això, encara hi ha situacions que ens perjudiquen.

La vostra tasca passa sobretot pel respecte, però quins altres valors fomenteu?

Quan un grup de persones comparteixen uns objectius es consideren un col·lectiu i, quan comparteixen uns valors, s'identifiquen amb una comunitat. I per aquest motiu vam definir una sèrie de principis ètics al voltant de quatre eixos: el primer parlava de la societat i preniem partit a favor dels drets humans, un altre eix estava relacionat amb el propi moviment i ens posicionàvem de forma crítica però transversal respecte a la resta d'entitats LGBTBI, un tercer feia referència al respecte per la mateixa entitat, i un darrer que se centrava en el respecte a les persones que atenem.

OPINIÓ

MARTA CAMP

Psicòloga

Accions i decisions de vida

En el context actual, on la velocitat de la vida quotidiana sembla accelerar-se cada vegada més, és fonamental deturar-se i reflexionar sobre els valors que guien les nostres accions i decisions a la vida. Com a psicòloga, considero que els valors són els pilars fonamentals que sustenten el nostre benestar emocional i el nostre desenvolupament personal.

Els valors són les creences i principis que donen significat a la nostra vida i que ens guien en la presa de decisions. Poden ser morals, ètics, personals o socials, i juguen un paper crucial en la nostra percepció del món i en com interactuem amb ell.

Una de les raons per les quals els valors són tan importants és perquè actuen com a brúixola en un món complex i canviant. Enfrontats a dilemes morals o decisions difícils, els nostres valors són els que ens ajuden a trobar el camí correcte en cada moment. Per exemple, si valoro la sinceritat, serà més probable que triï dir la veritat en una situació difícil, encara que pugui ser incòmode.

A més, els valors també influeixen en la nostra identitat i autoestima. Quan vivim en coherència amb els nostres valors, ens sentim més autèntics i satisfets amb nosaltres mateixos. En canvi, quan actuem en contra dels nostres valors, podem experimentar un sentiment de culpa o dissonància cognitiva.

En el camp de la psicologia, els valors tenen un paper destacat en diverses teràpies i intervencions. La teràpia d'acceptació i compromís (ACT), per exemple, posa un fort èmfasi a identificar els valors personals i viure en consonància amb ells. A través d'exercicis i tècniques específiques, els clients aprenen a connectar amb els seus valors i a prendre decisions alineades amb ells, millorant així el seu benestar emocional.

Però, malgrat la seva importància, els valors poden ser influïts i fins i tot distorsionats per factors externs com la cultura, la societat o les experiències personals. És per això que és essencial fer una reflexió conscient sobre quins són els nostres valors i si realment ens representen.

A més, en la societat actual, on sovint es prioritza l'èxit material i la competitivitat, és fàcil perdre de vista els valors més profunds i significatius. Per aquest motiu, és important recordar que la felicitat no es mesura només en èxits professionals o possessions materials, sinó

en la qualitat de les nostres relacions, el nostre creixement personal i la contribució que fem a la comunitat.

És crucial reconèixer la diversitat de valors i respectar-los en la nostra interacció amb altres persones. Aprendre a gestionar els conflictes de valors pot ser un repte, però també és una oportunitat per al creixement personal i la comprensió mútua. En última instància, els valors són el fil conductor que ens ajuda a navegar pels desafiaments de la vida i a viure de manera significativa i plena.

En conclusió, els valors són el fonament de la nostra vida emocional i personal. Com a psicòloga, encoratjo a tothom a explorar i honorar els seus valors, ja que això no només ens ajuda a viure una vida més autèntica i satisfactòria, sinó que també contribueix al benestar de la societat en conjunt.

Marta Camp és graduada en Psicologia, menció en Clínica i Salut i postgrau en Psicopatologia Clínica

“Els valors són la nostra brúixola en un món complex i canviant. Enfrontats a dilemes morals, ens ajuden a trobar el camí correcte”

LA CONVERSA A L'ESCOLA, SENSE SÍMBOLS RELIGIOSOS?

— L'escola ha de reflectir la diversitat del barri o la neutralitat de l'Estat?

— L'Alcorà no mana en cap moment que les musulmanes es tapin més que les altres dones d'arreu.

JOAN GÓMEZ

(Barcelona, 1973). Sociòleg i autor del llibre *Laïcitat, religions i prejudicis*, editat per Fragmenta. A la UAB va coordinar l'elaboració del mapa religiós de Catalunya amb l'equip "Investigacions en Sociologia de la Religió". Del 2004 al 2020 va ser tècnic especialista de la Direcció General d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya, des d'on va coordinar la *Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres educatius de Catalunya*.

DOLORS BRAMON

(Banyoles, 1943). Doctora en Filosofia i Lletres i en Història Medieval i professora emèrita (secció d'estudis àrabs i islàmics) de la Universitat de Barcelona. Treballa en els camps de les minories religioses a la Corona d'Aragó i del passat islàmic de les terres catalanoparlants des del punt de vista històric i filològic. El 2023 va ser condecorada pel Govern de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi.

Una recent sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) torna a posar sobre la taula la presència dels símbols religiosos a l'àmbit escolar. S'han de poder lluir peces vinculades a una religió en una classe?

**MODERAT PER
JOAN SALICRÚ**

Secció elaborada
amb la col·laboració de

ALIANÇA MATARÓ
Assegurances de salut

El TEDH, pertanyent al Consell d'Europa, ha avalat aquest maig en una sentència la prohibició de l'ús de símbols religiosos a l'escola sempre que no discriminin entre creences. El posicionament és una resposta per les queixes de tres noies musulmanes belgues. El TEDH ha conclòs que una prohibició de tots els símbols religiosos visibles que busca protegir els drets i llibertats dels altres i l'ordre públic és legítima si és proporcionada. I no discrimina entre els tipus de creença. La primera qüestió és entendre què canviarà amb aquesta sentència. Tindrà algun efecte pràctic a casa nostra, a l'hora de la veritat?

JOAN GÓMEZ — La notícia s'ha estès amb un titular molt cridaner, però al meu parer exagerat. A casa nostra s'ha presentat com si a partir d'ara es poguessin prohibir els signes religiosos, si es fa amb tots. I en canvi, el titular hauria de ser molt més matissat, perquè el Tribunal Europeu de Drets Humans avala que una escola, en unes determinades circumstàncies, hagi prohibit els símbols religiosos sempre que les normes siguin iguals per a totes les comunitats. Però no és l'única condició, n'hi ha d'altres. I, per tant, la novetat no és que es puguin prohibir els símbols religiosos a l'escola, sinó que hi ha circumstàncies per les

quals la prohibició de símbols religiosos per mantenir la neutralitat de l'escola és justa o legal.

Suposa, però, un canvi de paradigma respecte del que deia la legislació vigent a nivell de consens europeu?

J. G. — No, en absolut. És un matís dintre d'un equilibri entre diversos drets: el de llibertat religiosa, el de consciència, el dret a l'educació, el dret de no discriminació, etc. Llavors, els drets humans, en cas de litigi entre ells, no hi ha una jerarquia. No és que hi hagi drets que estiguin per sobre dels altres, sinó que cal veure de quina manera es poden exercir, de forma que sigui el menys lesiva per als diversos drets que estiguin en litigi. I llavors, a priori, no s'haurien de prohibir els símbols religiosos perquè el dret de llibertat religiosa explícita que tota persona té dret a manifestar les seves creences. Però, dintre d'aquest equilibri, el que hi ha entre la meua llibertat religiosa i la llibertat religiosa dels altres, la sentència marca que, en unes circumstàncies molt excepcionals, la prohibició de símbols religiosos sí que seria admissible.

Actualment, a Catalunya, la Guia per al respecte de la diversitat de creences a les escoles estableix el dret dels alumnes a

portar indumentària que es vincula amb una religió com el vel o el turbant sikh, però reconeix que n'hi ha d'altres, com el burca i el nicab, que perjudiquen l'alumnat. Tenim resolta aquesta qüestió?

DOLORS BRAMON — No la tenim resolta ni veig fàcil de resoldre-ho. En Joan Gómez ho ha posat al seu lloc i a mi només em toca matisar. Ara vostè m'ha preguntat concretament pel vel. Vel són tres lletres però amb significats molt diferents. És a dir, si es distingeix entre vel, burca i nicab, jo li podria posar cinc o sis maneres més de tapar, que no són el vel i que “tapen” més. Per tant, aquí ja comencem a no contemplar totes les possibles modalitats de tapar-se.

L'equilibri, deia, el veig molt difícil perquè un cristià pot portar una medalla al coll o enganxada a la samarreta. És a dir, pot no veure's. Mentre que si una musulmana creu –equivocadament, al meu entendre– que ha de portar un vel o una roba que li tapi el cap o la cara o més parts del cos, ella no té manera de dissimular-ho perquè és una cosa externa. El mateix problema que tindria un sikh, que el turbant es veu peti qui peti. O una quipà entre joves, que si no hi poses una gorra sobre, doncs es veu que porta quipà. Estem parlant de coses molt diferents i, com dic, de molt difícil solució.

Una cosa abans de seguir: per què diu que les dones musulmanes porten el vel equivocadament?

D. B. — Cal assenyalar que l'Alcorà, que els musulmans tenen com a paraula de Déu, no mana en cap moment que les musulmanes es tapin més que les altres dones del món. Però entre alguns fidels de l'islam s'està posant de moda anar-se tapant cada cop més, i creure que és millor musulmana la que més ho fa. Això no ho ha dit Déu, o no els ho ha dit Déu. En tot cas, forma part de les seves tradicions. Només veiem les musulmanes que van tapades, normalment un vel. Les altres no les veiem.

Això ens introdueix un altre factor que no hauríem d'oblidar: en quina mesura aquests atuellis en la vestimenta no són pròpiament religiosos sinó simplement culturals, fruit de la tradició?

D. B. — No són símbols religiosos si entenem per religió –i així és com jo ho entenc–, allò que Déu ha dit o ha fet saber.

Els musulmans tenen un llibre claríssim que ells creuen que és la paraula de Déu. I després tenen moltes tradicions, molts llibres i molts tractats. Ara bé, si creuen que Déu els ha donat un llibre dictat, fem-li cas i no fem cas a allò que ha pogut escriure un humà. Aquestes són les categories que jo estableixo: si Déu m'ha parlat, escolto Déu. Però això és molt difícil de fer-ho entendre a la comunitat islàmica; a segons quines, almenys. I hi ha moltíssimes musulmanes que no han portat mai vel, ni res que s'hi assembli. De totes maneres, una cosa és el vel que tapa el cabell o el coll –i cal tenir en compte que cada cop se n'usen versions més allargades– i l'altra cosa és una vestimenta pseudoreligiosa –dic jo– que no permeti saber la identitat de la persona

“Hem de superar la dicotomia hijab-sí, hijab-no a l'escola. Depèn de l'ús que se'n faci. La guia que se segueix a Catalunya és molt clara respecte de situacions diverses que hi pugui haver”

que la porta. És a dir, estic totalment en contra del burca per raons fins i tot de seguretat: jo vull saber qui tinc assegut el costat a l'autobús. I amb el nicab, igual. En tot cas, el vel, qui el porti, que sàpiga que el duu per tradició cultural, no per religió. Per mi això és el que diu l'islam, realment.

Aquesta idea que expressa Dolors Bramon també es podria aplicar a les altres cultures –no autòctones– presents a casa nostra?

J. G. — Sí, sí, evidentment. També ens ho trobem, per exemple, en el cas del turbant dels sikhs. Fins a quin punt és religiós o és cultural? Una cosa on voldria posar l'accent és a superar la dicotomia burca-sí, burca-no, hijab-sí, hijab-no. A la *Guia pel respecte a la diversitat de creences* als centres educatius no només s'especifica què es pot portar als centres educatius sinó que ho vincula a l'ús. Una alumna musulmana pot portar hijab a classe? Sí. I pot fer educació física amb hijab? Sí, no hi ha problema. Però en canvi, en un examen, se li podria demanar que ensenyés les orelles per assegurar que no hi té uns auriculars. Tornant als sikhs: un dels preceptes que els identifica com a membres de la comunitat és una polsera metàl·lica, la *kara*, i no hi ha problema d'anar a classe amb aquesta polsera. Però en canvi, a l'hora de fer educació física –com que hi ha el risc que algú s'hi enganxi el dit i se'l trenqui– no poden fer-ne ús; pot ser un risc per a la salut. És important entendre que la regulació dels símbols religiosos no és només si està permès o no està permès, sinó si hi ha algun dret que estigui qüestionat i que limiti l'ús d'aquest símbol. I que, per tant, pot ser el dret a l'educació, a la salut, a la no-discriminació, etc. Per tant, m'agradaria molt que entenguem que estem parlant d'un dret, que no és un dret absolut –no n'hi ha cap que ho sigui–, però que sí que és fonamental. I que pots exercir en la mesura que no en vulneres cap altre. I en cas de fer-ho, cal buscar un equilibri entre aquests dos.

De totes maneres, anem al fons de la qüestió perquè no voldríem quedar-nos precisament en l'anècdota o el fet més recent. Algú podria dir: quin problema hi ha que els alumnes mostrin símbols que ensenyin la seva vinculació a una religió?

J.G. — A Catalunya, en la mesura que es respectin determinades condicions –que la persona es pot identificar, que la persona pot fer totes les activitats curriculars, que no representa cap risc per a la seguretat– no hi ha cap problema. En canvi, en altres països, per exemple, a França, la prohibició de l'ús del hijab als instituts públics prové perquè en les *banlieues*, als barris de les grans ciutats, absolutament segregats, es considera que les alumnes musulmanes no tenen dret a triar perquè la pressió de la resta de companys i del col·lectiu és tan forta que no tenen llibertat. Llavors, en aquests casos, la República Francesa decideix que, perquè no siguin els companys o els germans o els pares qui decideixin com han de vestir les noies, és l'Estat qui decideix que no en poden portar. Des del punt de vista de perspectiva feminista la cosa grinyola perquè dir que, com que les noies no tenen llibertat, és l'Estat qui decideix, ben bé no els donarà gaire llibertat. Però, en tot cas, cal entendre aquesta prohibició en un context social determinat que a Catalunya no es dona. I que, per tant, unes mesures que poden ser comprensibles i justificables en un país no tenen per què ser-ho a tot arreu.

De fet, s'ha fet una al·lusió a França –país on va començar tota aquesta polèmica–, un estat laic i que, per tant, té una educació laica. En canvi, no és el cas d'Espanya, on la Constitució parla d'un estat aconfessional.

D.B. — Quan jo feia classe a la Universitat de Barcelona, fins l'any 2013, no veia cap vel, cap mocador. A la meua classe, mai. Però ara, quan hi vaig, m'escandalitzo, perquè està ple de noies tapades. Tapades absurdament, perquè ara es tapen fins i tot la barbata. És una mena de provocació, de voler exhibir, de voler fer el que no sembla ben vist per tothom. Jo no hi estic d'acord. Crec que tot això hauria d'anar cap avall i en realitat s'està incrementant l'ús d'aquests senyals religiosos. De quipàs ni de turbants no n'he vist, a la UB, però si elles van en vel, ells haurien d'anar amb un casquet, i tampoc veig que hi vagin. Només hi va algun vell, amb aquesta peça. És un problema realment complex; el grup del tradicionalisme islàmic no voldrà “baixar del burro”. Cada vegada més exageren aquest element i no s'és

més bon religiós per lluir-lo sinó que cal mostrar-ho amb les seves obres.

Vostè creu que la restricció hauria de ser una mica més estricta? Entenc que el que vol dir és que no ha de primar la suposada llibertat de mostrar aquests atuells, perquè no són tals...

D.B. — La gent ha de poder anar com vulgui, però sense voler-se distingir sota el pretext “com que m'he tapat més tros de pell, soc millor que tu”. He estat repassant l'Alcorà i la paraula *hijab* hi surt vuit vegades però en cap cas en referència al fet que les dones s'hagin de tapar.

J.G. — On posaria l'accent no és tant en la legislació com amb la comprensió del fenomen. Quan jo feia l'EGB, a la meua classe no hi havia diversitat: ni gent que mengés

“Si les noies musulmanes van amb vel, ells haurien d'anar amb el casquet tradicional i tampoc veig que hi vagin. Només hi va algun vell, amb aquesta peça”

diferent, ni gent que fes un altre calendari, ni gent que vestís diferent. L'educació era més senzilla; hi havia una manera de fer normal i punt. Ara, quan els professors es troben amb una gran diversitat, en què no hi ha les coses ben fetes i les mal fetes o les normals i les estranyes, sinó que cadascú té uns referents diferents, costa molt més de definir què està bé i què està malament. Però això no vol dir que hi hagi un relativisme on tot sigui igual, sinó que el paper del professor és entendre que cal educar en llibertat. Això, pel que fa al hijab, vol dir que ha de saber transmetre a les musulmanes i a la resta de la classe que un pare, un germà o un marit no ha d'obligar una musulmana a portar hijab. Això, les musulmanes ho han de saber. Però tan important com això és que la persona musulmana sàpiga que el seu cap, el seu company o fins i tot el seu client no la pot obligar a treure's el hijab. Per tant, el paper de l'educació no és tant prohibir el hijab perquè és impropri o preservar-lo perquè és una tradició sinó sobretot educar en la llibertat. És a dir, saber que tu tens sempre la llibertat per posar i per treure.

Els mestres tenen clar això que comentava en Joan Gómez?

D.B. — No ho té clar moltíssima gent. És una pena, per això soc pessimista. I sobretot, com he començat dient en referència a la nova sentència emesa pel TEDH, es demana que no discrimini la prohibició d'una creença a l'altra; però hi ha creences en què la prohibició es veurà visualment i altres en què no. Estic contentíssima de no ser professora de l'institut i de no haver de legislar... Simplement la meua feina és dir que l'Alcorà diu el que diu i que l'Alcorà és paraula de Déu. Després hi ha uns corrents tradicionals musulmans que diuen una altra cosa. Però, alerta, perquè la meua àvia, les vostres besàvies, també anaven amb un mocador al cap; és el mateix problema. Per tant, afortunadament nosaltres ho hem anat perdent i ells, malauradament, estan exagerant-ho.

J.G. — Hi ha un greu desconeixement de què implica la llibertat religiosa. Moltes vegades el que fan els educadors és equiparar el símbol religiós a altres tipus d'indumentària. I, per tant, quan tu preguntes: s'ha de permetre o no el hijab a

“No es pot equiparar el símbol religiós amb altres tipus d’indumentària, com portar una gorra a classe. I això a vegades els mestres ho fan”

classe?, et responen: “bé si es permet la gorra, bé, hauríem de permetre també el hijab”. I dius, no, perdona, són dues robes molt diferents. Que es pugui portar gorra depèn de les normatives de cadascun dels centres escolars i, en canvi, que una noia musulmana vagi amb hijab o no té a veure amb la Declaració Universal dels Drets Humans i amb la Convenció Europea dels Drets Humans. Qui decideix si es pot anar amb gorra és el centre, qui decideix si vol anar amb hijab és l’alumna mateixa. Per tant, no són equiparables. Només en la

mesura que coneixes la formulació de la llibertat religiosa, entens el seu abast i entens que no estem comparant “peces de roba”. Estem comparant una peça de roba amb un símbol religiós i tenen tractament jurídic diferent.

L’equiparació entenc que seria amb una medalla catòlica.

J.G. — Efectivament. En el fons, aquí estem dient que l’escola ha de reflectir la diversitat del barri o la neutralitat de l’estat. Això també implica posar-nos, a nivell filosòfic, sobre quina és la funció de l’escola. No és només una qüestió de la roba i de la gestió de la classe, sinó que és què volem que sigui l’escola. És a dir, quins són els valors que ha de transmetre l’escola? Qui ha de decidir els valors que s’hi transmeten?

L’escola ha de mostrar la diversitat o buscar la neutralitat?

J.G. — Ha de mostrar la diversitat, sí. De totes maneres, més enllà de l’àmbit educatiu, em ve al cap: què passa si traslladem la conversa a una noia musulmana que va a buscar feina? I si pensem en algunes empreses que tenen uniforme determinat per als homes i les dones que hi treballen?

“La solució és educar els musulmans i ensenyar-los a llegir l’Alcorà, a entendre’l, i que obrin en conseqüència; és un text dictat”

Encara més: si anem a les empreses que són a la via pública, la cosa es complica encara una mica més.

La solució per mi és educar els musulmans i les musulmanes i ensenyar-los –ja sé que això pot escandalitzar els mateixos creients musulmans, però no és la meua voluntat– a llegir l’Alcorà, a entendre’l, i que obrin en conseqüència. Déu els ha parlat –no és el cas dels cristians ni dels jueus, que tenen textos inspirats–, de manera que disposen d’un text que creuen dictat. Doncs que facin cas de què vol dir dictat.

MONOGRÀFIC

Qui és normal avui?

Volem ser com la majoria o preferim diferenciar-nos dels altres? Què significa ara mateix ser normal? A la societat actual, qui ho és?

ENTREVISTA

Borja Bagunyà

“La normalitat té un poder d’atracció i fascinació que afecta tothom”

OPINIÓ

Coral Herrera

La normalitat és un assumpte polític: altres normes són possibles

OPINIÓ

Xavier Guix

No és la normalitat, és la normalització

OPINIÓ

Coral Elizondo

Normalitat, llenguatge i capacitisme

OPINIÓ

Óscar Martínez

Viure amb normalitat la diversitat sense excloure ningú

Qui és normal?

BORJA BAGUNYÀ

“El poder d’atracció de la normalitat travessa tothom”

L’escriptor, professor del grau d’Estudis Literaris de la Universitat de Barcelona i doctor en Teoria de la Literatura i Literatura Comparada reflexiona sobre el concepte de normalitat i defensa ser autèntic.

TEXT: ORIOL TORO / FOTOS: SERGIO RUIZ

Què és la normalitat?

Avui en dia, el sentit de la normalitat s’ha capgirat una mica. Gilles Lipovetsky, en el seu llibre sobre la consagració de l’autenticitat (*Le sacre de l’authenticité*), explica que l’ideal d’autenticitat al llarg dels segles XIX i XX i fins ara ha passat per diferents fases. Al principi era elitista: poetes i filòsofs contraposaven el seu ideal d’autenticitat, és a dir, el seu sistema de valors, la seva moral contra la moral convencional d’una època o d’una societat. D’alguna manera, la societat havia acordat viure d’acord amb uns valors. Aquests filòsofs o poetes dissentien d’aquests valors, els consideraven hipòcrites. Ser autèntic consistia a viure d’acord amb un altre sistema de valors. Aquest potser només era individual, només els servia a ells i es plantejava com una moral superior.

O sigui que la normalitat no era el que feia el comú de la població, sinó que eren un seguit d’ideals que ells defensaven de manera elitista?

La normalitat era el que la societat havia consensuat entendre que era ser un

ciudadà. Hi havia tota una sèrie de definicions més o menys consensuades, implícites o no, sobre el que era la normalitat. En aquest primer moment heroic, el dissident, el rebel, el contestatari, és a dir, l’autèntic, era el que plantejava que tot el sistema de valors era insuficient, castrador o hipòcrita i hi oposava el seu. Un nou sistema que només es podia practicar de manera individual amb l’esperança que esdevingués hegemònic, és a dir, en la nova normalitat. Llavors, el que diu Lipovetsky és que a partir dels anys vuitanta del segle XX això es capgira i que aquest ideal d’autenticitat que començava heroicament per part de minories, ara és l’ideal hegemònic.

Ja l’hem assolit?

És clar, s’ha democratitzat. És a dir, ara la gent no parla d’aquell ideal clàssic de l’autoritat. Ja no ven la nostra família, la feina, la institució educativa, els professors, ja no ens diuen que cal ser normals. Ja no ens diuen allò de “busca’t una feina de veritat”. Lipovetsky observa que a partir dels vuitanta això es capgira i ara són els

professors, la institució educativa, la família els qui et diuen “sigues tu mateix per ser autèntic, sigues diferent, o sigues el que tu vulguis ser, viu d’acord amb les teves normes”.

Per tant, de manera paradoxal ara la normalitat està mal vista?

Ara la normalitat, paradoxalment és ser autèntic. És respondre a aquest ideal d’autenticitat. Ser normal és ser tu mateix. És ser diferent. Aquí és on ens trobem, amb la paradoxa contemporània.

Ser normal és ser diferent?

La normalitat d’ara ens diu “sigues tu mateix”, és a dir, en el fons, “sigues singular. Sigues diferent de la resta”.

Si aquesta és la normalitat que s’està defensant, que ha de ser, quina és la que tenim realment?

L’altre dia em fixava que Celio, la marca de roba, té una campanya que diu: “*Be normal*”. És clar, jo ho veig com un imperatiu. I la publicitat que en els últims trenta anys m’ha estat dient pensa diferent, trenca

Qui és normal?

amb tot i innova, ara em diu que sigui normal. Per tant, la normalitat ara s'està convertint, en termes de discurs, en un ideal cap al qual o des del qual desfer-nos d'aquest imperatiu de ser diferent i de ser singular tota l'estona. Quina és la normalitat real? Això ja no ho sé. Aquí hi conviuen moltes coses, perquè la generació que ens deia "estudia una cosa de profit" i "no facis coses rares" encara és viva.

Avui en dia el concepte de normalitat està acceptat d'una manera absoluta o és un terme encara molt relatiu?

És relatiu. Hem assistit a una disgregació de la normalitat, com si fos una sola cosa, naturalitzada per una comunitat. D'alguna manera vivim en el món de les normalitats i dins d'aquestes normalitats. El que sents, i això sí que és veritat, és que, des de cada grup o des de cada idea del que és ser normal, hi ha una agressió o pot haver-hi un discurs més o menys agressiu contra una altra idea de normalitat que no s'adequa a la seva. És a dir, la normalitat de l'individu conservador, engominat, de missa, de dretes i liberal xoca amb altres normalitats. La normalitat conservadora té un perfil i, des d'aquesta normalitat conservadora, altres normalitats es veuen com a no normals o innecessàries.

I viceversa.

Sí, el que passa és que l'acusació d'aquesta normalitat conservadora encara es fa des del sentiment de possessió de la natura, és a dir, VOX. El que t'estan dient és que aquesta Espanya unida, que a més a més té un perfil religiós determinat, aquesta Espanya entre cometes, natural, és la normal. Si actuar d'acord amb aquesta natura és normalitat, qualsevol altra identitat de gènere o qualsevol altra identitat política és una violència contra aquesta natura. És a dir, és una aberració o és una disgregació innecessària, un caprici d'esquerres progressistes...

Des del progressisme, des de les esquerres, també es pot veure l'actitud conservadora com a antinatural?

El punt a favor que tenen les esquerres en aquest sentit, més deconstruït, és que entenen que ni la seva normalitat ni la de la

“Ara la normalitat, paradoxalment, és ser autèntic. Ser normal és ser tu mateix, és ser diferent. Aquí està la paradoxa contemporània. La normalitat d'ara ens diu ‘sigues tu mateix’, és a dir, ‘sigues singular’”

FUNDADOR DE L'ESCOLA BLOOM

Borja Bagunyà (Barcelona, 1982) és escriptor, fundador l'any 2016 de l'Escola Bloom i editor de la revista *Carn de Cap*. Al llarg de la seva trajectòria professional, ha publicat obres com *Apunts per al retrat d'una ciutat* (Arola, 2004), *Defensa pròpia* (Proa, 2007; Premi Mercè Rodoreda 2006), *Plantes d'interior* (Empúries, 2010), *Els Angles morts* (Periscopi, 2021); guardonada amb el Premi de la Crítica 2022 en la categoria de narrativa catalana, i *Breu història del mandat* (Fragmenta, 2023). És membre del Grup de Recerca Literatura Comparada en l'Espai Intel·lectual Europeu.

Qui és normal?

normalitat conservadora són naturals. És a dir, que d'alguna manera la idea de natura ja no serveix com a element d'autoritat. Fer aquesta equació és perillós.

Però, llavors, quina normalitat tenim ara?

Tenim moltes normalitats. Tenim tanta angoixa, ansietat, agressivitat i crispació des del punt de vista del conservador que no entén certes normalitats, que la normalitat esdevé sense matisos, plena de crispació i agressivitat.

El concepte de normalitat va lligat als prejudicis i les expectatives socials?

Sí, i això es veu molt clar en l'adolescència. És aquell moment paradoxal en què has de començar a construir-te. Comença el camí cap a la singularitat i, d'altra banda, vols ser com tothom, perquè tens terror a destacar, que se t'assenyali, que hi hagi una petita marca de diferència que normalment l'adolescent penalitza. Aquí és on crec que tots patim el primer assaig del nostre encontre amb la normalitat. T'adones que la normalitat no té un contingut. Per tant, sí, hi ha una qüestió d'acceptació social en la normalitat. En l'adolescència fem, no només aquest primer encontre, sinó que també desenvolupem estratègies de relació amb aquesta normalitat, la primera de les quals implica detectar-la.

Has d'aprendre a llegir l'entorn?

I has d'intentar esbrinar què és el que en aquest entorn passa per ser normal. Llavors jo ja decidiré si m'hi adequo, si ho contradic... i llavors hauré de decidir si adopto el paper del rebel contestatari o si m'hi sotmeto completament i em dissolc en aquesta idea de normalitat. Però la normalitat no ens l'explica ningú. Tu la dedueixes, la infereixes d'una sèrie de comportaments, i per això també aquí entren molts factors que saben que poden intentar modular la teva percepció. La publicitat durant molts anys s'ha encarregat de fer-te saber que, si vols ser normal, ser normal és això. És vestir així, és gastar aquesta colònia, o anar a aquests llocs, o parlar i actuar d'aquesta manera. És a dir, hi ha un interès en la representació del món, tant des de la publicitat, que ho fa deliberadament, com des de la novel·la, que ho fa d'una manera més

llibertària. Però tota la representació del món proposa models i maneres d'actuar i, encara que no vulgui ser exemplar, exemplifica, finalment. El problema que tenim amb la normalitat d'avui en dia és com ens relacionem amb tot aquest munt d'hiperrepresentacions que ens envolten.

La tendència és seguir aquesta normalitat o anar-hi en contra?

Em fa l'efecte que anar a la contra és una mica un contrasentit. Anar a la contra és la normalitat. L'ideal d'autenticitat, el ser autèntic, és el discurs hegemònic.

Normal és que tothom vagi a la contra.

S'espera de tu que vagis a la contra. Un dels mandats hegemònics d'ara és "gaudeix" i l'altre és "sigues tu mateix". I ser tu mateix és una frase que sempre m'ha semblat molt tautològica o paradoxal, perquè... què vol dir ser jo mateix si encara no sé qui soc? Però ja tinc el mandat! El sistema i tot aquest munt de representacions s'ho han apropiat de manera molt ràpida. És a dir, si jo vull anar a la contra, tinc centenars i centenars de models de *trapers*, *instagramers*... que ja estan executant aquest anar a la contra. I aquest anar a la

contra moltes vegades insufla turbocapitalistes salvatges. Anar a la contra avui és "fes diners i passa de tot", però això no és anar a la contra, això és ser absolutament hegemònic. Dir: vull ser diferent de tot és respondre al model hegemònic.

Per què no està ben vist seguir la pauta?

Perquè som hereus d'aquesta tradició de l'autenticitat. Marshall Berman, a *Les polítiques de l'autenticitat*, ressegueix la construcció de l'ideal d'autenticitat. Al llarg dels segles XVIII, XIX i XX s'entenia que les tendències socials eren normalitzadores. Sobretot al segle XIX, durant la societat burgesa d'arrel filosòfica, protestant europea, hi havia una sèrie de figures clau. Un era la del burgès. Representava l'ideal d'eficiència, d'autoregulació, d'autoescrutini, d'ajornament constant del plaer i del gaudi. La contrafigura era el *dandi*. Aquest deia: "tu, burgès industriós que sacrificues el teu temps, la teva energia, la teva vida, el teu amor, que anheles llevar-te d'hora i anar a treballar i produir empresa i llegat". Aquest *dandi* feia bandera de la seva improductivitat, es consagrava a la bellesa i al plaer. Aquesta figura ja és la del rebel contestatari, absolutament minoritari, que representa l'autenticitat, la singularitat. La vida plena de l'individu ja no pertany del tot a la comunitat, mentre que la comunitat és aquesta massa repetida o repetible d'individus que segurament no han tingut el coratge, o la possibilitat, o la capacitat de preguntar-se què és el que volen realment.

La normalitat es percep com a avorrida? L'hem de trencar constantment per ser normals d'una altra manera?

És la paradoxa. Si el *dandi* fa fortuna, el converteixes en un estil, en una moda, en una nova normalitat. És interessant, en aquest sentit, que aquests afanys individuals de trencar amb la comoditat, avorrida són com una mort en vida. Això ja ho apuntava Norman Mailer. Per tant, socialitzar-se és morir, aniquilar-se. Anar a favor d'aquesta massa, fer gala de ser un individu perfectament socialitzat, no està ben vist i s'ha romantitzat anar contra això.

La normalitat és una eina de control polític?

“Socialitzar-se és morir. Anar a favor de la massa, fer gala de ser un individu perfectament socialitzat, no està ben vist. S’ha romantitzat anar en contra d’això”

Qui és normal?

Ho ha estat sempre, perquè funciona com un ideal social i com un imperatiu.

I així, podríem dir que ningú surt de la norma?

Franco Moretti, quan parla de la novel·la de formació, diu que allò és l'invent burges. És la narrativa que es va inventar la burgesia a l'Europa del segle XIX. Així podien convèncer els seus joves de renunciar a totes les aspiracions ideals que no encaixaven en la societat i ser feliços. Per convèncer aquest jovent romàntic, els oferien un tipus molt específic de felicitat, que només era possible dins del cos social. Segons Moretti, la figura clàssica que segellava aquest trànsit era el matrimoni, o la feina. Et formaves, et ficaves en embolics, aprenies, per acabar tornant a casa, casar-te amb una noia de bé i acceptar la feina que ja des del principi el teu pare tenia per a tu a la seva empresa familiar. La societat es protegia a si mateixa i la comunitat continuava existint com a tal.

El model de família tradicional també està en qüestió avui en dia?

No sabem renunciar a la normalitat. Però tots aquests esforços que estem fent

per trencar amb certes betes, amb certes ideologies de la normalitat, no només són necessaris, sinó que en el fons aspiren a constituir una nova normalitat. És a dir, que la nostra nova normalitat sigui que tu puguis viure el teu model familiar com tu decideixis i que puguis triar entre tots els models familiars possibles. Llavors la pregunta és "què passarà quan aquesta sigui la versió hegemònica?". I això és molt fotut, perquè el problema que veiem aquí és que la dialèctica entre normalitat i dissidència funciona i té un poder molt gran al marge del contingut que tingui.

La nostra normalitat, l'actual, seria l'anormalitat que van viure els nostres pares?

En certs aspectes, sí. Pau Riba deia que hi ha una creença que la contracultura dels setanta va fracassar, i això no és cert. Els temes que hi batallaven han acabat en voga de tothom: ecologisme, feminisme, revolució sexual i desmuntatge de famílies tradicionals... La contracultura com a moviment potser va acabar o es va transformar, però les preguntes que llavors eren excepcionals han passat al centre del debat polític. La nostra cultura

és la contracultura dels setanta en certs aspectes.

És bona o dolenta, la normalitat?

No ho sé. Es fa difícil de dir. Depèn de quin, i depèn de per a què, depèn d'en quin moment, de com es faci servir, de qui alça la bandera de normalitat per fer què? Si assenyalo com a normal una pràctica o unes identitats que normalment han estat excloses, pot ser alliberador reclamar-ho com a normal.

Hem de ser capaços de detectar els enganys de la normalitat?

Cal saber detectar l'afany de presentar certes pràctiques com a normalitat. Llavors veurem que darrere d'aquest intent de fer passar per normalitat, hi ha una sèrie de condicions que no són les meves i que hi ha uns interessos al darrere. Les xarxes socials empenyen cap a una normalitat absolutament aberrant, interessada i perniciososa, però hem de resistir i combatre-les. Però estem perduts, perquè el poder d'atracció i de fascinació que genera la normalitat ens afecta i ens travessa a tots. No volem que se'ns percebi com a estranys.

Qui és normal?

CORAL HERRERA

Espectora

LA NORMALITAT, UN ASSUMPTTE POLITIC

El que és normal, la normalitat, el que és normatiu, són conceptes que hem creat per intentar definir el conjunt de normes que regulen la nostra convivència. Té a veure, segons la RAE, amb el costum, habitual, corrent, comú, freqüent, acostumat, raonable i lògic. Al costat oposat, hi ha l'anormal, associat amb la raresa i l'insòlit.

El concepte "normal" ens serveix per distingir entre el que és correcte i el que és incorrecte, allò que està bé i malament. Però la normalitat serveix, a més, per discriminar totes les persones i els grups humans que no s'ajusten als patrons i models que segueix la majoria.

Els que són diferents s'etiqueten com a anormals, inadaptats, rars, desviats. Els que generen més rebuig són els que resulten inclassificables, els que no podem etiquetar ni definir segons els estereotips, imatges agrupades en categories que es fan servir per simplificar la realitat mitjançant la generalització. Per exemple: "als andalusos els agrada la festa", "els llatins són apassionats", "els pobres són ganduls", "les madrastres són dolentes", "les nenes són cursis i febles".

Per a què serveixen els estereotips? Perquè tot continuï com està, perquè l'ordre social es mantingui intacte, i per perpetuar la jerarquia social i els valors del capitalisme i del patriarcat: l'acumulació de poder, l'abús i l'exploatació, l'acaparament, l'individualisme i el consumisme, les relacions basades en l'estructura de la dominació i la submissió. Els estereotips, a més, serveixen per reforçar el masclisme, el sexisme, el classisme, el racisme, la xenofòbia, l'aporofòbia, la lesbofòbia, l'homofòbia, la misogínia i altres malalties de transmissió social.

La "normalitat" és un dispositiu de control social que ens sotmet a les lleis d'un grup que ens diuen com ens hem de vestir, com ens hem de moure, com hem de pensar i actuar, quines han de ser les nostres metes i aspiracions, quines han de ser les nostres emocions i sentiments i com han de ser les nostres relacions amb els altres.

Com aconseguim el poder que obeïm la norma? Ho fa associant allò "normal" a allò "natural", és a dir, associant allò "normal" a la naturalesa, la biologia, i la realitat material. Un exemple és la idea que les dones naixem amb un do natural per cuidar i servir els altres, i que no necessitem res a canvi. Nosaltres, per naturalesa, som sacrificades i lliurades, i el nostre paper al món és servir els homes perquè visquin com reis.

També se'ns assigna el rol de serventes amb l'excusa que així ens han tractat sempre. Quan ens diuen que "la vida és així", en realitat ens volen fer creure que no hi ha res que puguem fer per canviar les coses: són així des del començament dels temps. Aquest és l'argument que usen per defensar les tradicions culturals on s'exerceix violència contra les dones o els animals: atempten contra els drets humans, però "és la seva cultura i cal respectar-la".

Els mandats de l'ordre social no estan escrits enlloc, però tots els éssers humans els aprenem des de petits a casa, a l'escola i a través de la cultura i els mitjans de comunicació. Aprenem que els nens no ploren i les nenes no s'enfaden, aprenem a obeir els més forts i a abusar dels més febles, aprenem ràpidament qui mana i els que mereixen més respecte, i quin és el nostre lloc dins de la jerarquia social.

Però, quin és el càstig pels qui que es desviïn de la norma, o la desobeeixin? El rebuig i l'ostracisme. No hi ha res que ens faci més mal que ens critiquin i que ens condemnin a la solitud. Quan no existien les presons, les persones que causaven mal a algun membre del clan eren expulsades del grup, i haver de marxar i deixar de tenir la protecció de la comunitat significava la mort. I és que els éssers humans no podem sobreviure sense els altres: som animals gregaris. Les espècies que viuen en grup sobreviuen més temps, i la humanitat és una espècie molt vulnerable que ha pogut sobreviure gràcies a la seva intel·ligència col·lectiva, i a la seva capacitat per treballar en equip i per cooperar.

Avui dia castiguem les persones que són diferents o que es desvien del nostre concepte de "normalitat" mitjançant l'expulsió cap als marges i la perifèria. I ningú no

Qui és normal?

vol caure en l'exclusió social, per això tendim cap a l'homogeneïtzació: la diferència ens espanta, i tot el que ens trenca els esquemes mentals i les creences, ens fa por. Per això ens esforcem per complir amb els mandats socials i per fer "el que tothom fa", encara que per això ens hàgim de traïr a nosaltres mateixos.

La normalitat també té a veure amb l'hegemonia, és a dir, el grup de poder que decideix el que és normal i el que no ho és i, per tant, qui és normal i qui no ho és. A través de la cultura, aquests grups ens imposen la seva ideologia i la seva visió de món com si fos l'única possible. Per això podem afirmar que la normalitat és un concepte arbitrari que serveix com a mecanisme per crear sentit i per imposar-lo com si fos producte de la naturalesa o la llei divina.

La normalitat, un concepte que va evolucionant

Tot i això, el concepte de normalitat canvia segons les cultures i les generacions. El que és "normal" per a mi, no ho és per a la meua àvia. Les normes són diferents segons on hagis nascut: per això el que és "normal" per a una dona europea, pot no ser-ho per a una nena sahrauí o per a una anciana japonesa. Cada comunitat té els seus costums, cosmovisions, tradicions, creences i supersticions, cada religió té els seus manaments, cada poble estableix unes

"La normalitat és un dispositiu de control social que ens sotmet a les lleis d'un grup que ens diu com ens hem de vestir, com hem de pensar i actuar, quines han de ser les nostres metes i aspiracions"

normes pròpies. La normalitat varia no sols segons les zones geogràfiques, sinó també segons les èpoques històriques, la classe social, l'ètnia, el gènere... i les circumstàncies personals. Cadascú de nosaltres té una idea particular de coses que són "normals" i coses que no ho són.

Ens obliguen a "normalitzar-nos" perquè ens reprimim i ens disciplinem, i seguim el camí marcat: el cost de ser un mateix o una mateixa en aquesta societat és massa alt. Per això tots i totes portem una màscara social i simulem que estem completament adaptats a la norma, encara que la realitat és que ningú no s'hi adapta d'una manera total i absoluta. N'és una prova que, com ens explicava Foucault, el sistema ha de vigilar, controlar i castigar la població constantment perquè no ens desviem de la norma.

En general, ens costa més assumir normes que ens han estat imposades, i ens costa menys acceptar-les quan participem en la seva elaboració i aprovació. Per això al poder li costa tant imposar les seves, i per això inverteix tants diners i energia en els sistemes repressius i de control.

A la postmodernitat només se'ns permet la transgressió a un nivell estètic. Les nostres jerarquies són una gran font de violència i patiment, però només gosem innovar en l'àmbit de la imatge, la moda i el consum. Davant d'aquesta realitat, ens hem de preguntar si altres normes són possibles i, si una altra normalitat és possible: com podríem canviar-la? En primer lloc, assumint que és un assumpte polític, que soles i sols no podem, i que necessitem els altres per canviar la nostra realitat. I, en segon lloc, transcendint el fet estètic i duent a terme una revolució ètica a partir de la qual puguem inventar noves normes que ens permetin transformar les nostres formes de relacionar-nos i d'organitzar-nos socialment, políticament, econòmicament, sexualment i afectivament.

Coral Herrera Gómez és doctora en Humanitats i Comunicació per la Universidad Carlos III, escriptora, docent i comunicadora

Qui és normal?

XAVIER GUIX

Psicòleg

NO ÉS LA NORMALITAT, ÉS LA NORMALITZACIÓ

Mentre feia els meus estudis de llicenciatura en psicologia, vaig comprendre que la normalitat psicològica consistia a ser capaç de resoldre, poc o molt, les dificultats de l'entorn i de les relacions, sense perjudici ni per a un mateix, ni per als altres.

En aquell moment em va semblar una definició prou evident, aspecte que avui requereix molts més matisos. Tot i que estarem d'acord en l'esperit de la declaració, que no és altre que la llei d'or de no fer als altres el que no voldries per a tu mateix, la forma de resoldre les dificultats de l'entorn i de les relacions suggereix una alta capacitat d'adaptació i de flexibilitat. I aquí s'esdevé el dubte: ens hem d'adaptar als entorns que vivim, si contenen dosis alarmants de toxicitat, rendiment excessiu i la sensació que cadascú va la seva? On són els límits? Hem d'aguantar perquè és el que toca, simplement? Hi ha marge per a altres estils de viure allunyats del sistema? Qui és que decideix, al cap i a la fi, el què és normal i el que no?

Una senzilla definició de normalitat la trobem en el seu origen llatí: qualitat relativa a la regla que estableix acció, modus o grandària. Hi ha regles que s'estableixen per decret, norma, llei o imposició. Però vet aquí que també hi ha un altre fenomen que consisteix en la "normalització", és a dir, aspectes no legislats, però que esdevenen norma o acció col·lectiva. Per exemple, viure subjecte a un rendiment constant no està escrit enlloc, però molta gent, quasi tothom, ho practica fins al punt de considerar que no té temps per a res.

Ara, tot d'una, hem d'incloure les xarxes socials a la nostra vida. No hi ha cap llei que ho exigeixi, però molta gent està convençuda que si no apareix a l'aparador social és que no existeix.

Què pretenc dir amb aquests exemples? Que el problema no és la normalitat, sinó la normalització. Dit d'una altra mena, la generació inconscient de realitats que es van assumint com a certes perquè representa que són practicades per la majoria de la gent. I un cop acceptades es viuen com a "normals", com si haguessin existit tota la vida.

El llenguatge es fa partícip d'aquesta normalitat, que en realitat és una normalització. "El món és com és", "la vida és així, què hi vols fer" i sobretot allò de "són els temps que ens han tocat viure". Totes aquestes expressions consoliden com a fet normal allò que sempre podria ser d'una altra manera. Allò que és normal aquí és una anormalitat en un altre lloc.

D'aquesta manera entenem que les regles que governen les nostres vides són generades o bé externament –com són les lleis– o bé internament a través de l'assumpció de pràctiques que es posen de moda, estimulades per personatges influents o amb capacitat de marcar tendències, i degudament amplificades pels mitjans de comunicació i les xarxes socials, i que finalment esdevenen aspectes culturals. Ningú ens mana que les seguim, enlloc està escrit que la vida hagi de ser així, no obstant això, la majoria de la gent normalitza aquestes pràctiques, les interioritza; per tant, les viuen com a normals.

Aquest punt és rellevant perquè hom creu que el viure consisteix a fer allò que fa tothom, i si ho fa tothom per alguna cosa deu ser, és a dir, és més veritat, és més real que no pas allò alternatiu, allò que pensen quatre lletraferits, o quatre estafolaris que probablement s'alineen amb aquells que tot ho neguen. Bona prova en vam tenir amb el tema de la vacunació a causa de la Covid.

Arribats a aquest punt, tornem a les preguntes de l'inici. Fins a quin punt ens hem d'adaptar als entorns que vivim? On està la mesura entre adaptar-nos i fer la nostra? Normalitzar els costums del nostre entorn, ens fa viure més còmodes i sense gaire conflictivitat.

Qui és normal?

És millor ser un més de la colla? Fins a quin punt tenim prou esperit crític per distingir-nos del que es considera com a normal?

A moltes persones els angoixa sentir-se rebutjades. No ser prou bones als ulls dels altres. Temen sentir-se assenyalsades, passar vergonya o sentir culpa. No hi ha altra manera d'evitar-ho que acollir-se a una vida d'autoexigències i sobretot de normes morals. Necessiten controlar la seva conducta per tal que els altres no en parlin malament, ben al contrari, siguin "ideals" per la seva capacitat esforçada d'adaptar-se als costums del seu entorn.

A l'altre extrem trobem les persones que, al contrari de les anteriors, temen ser massa iguals que la resta de la gent. Els agrada ser vistes als ulls dels altres com a molestes, indignades, rebels, contraculturals. Necessiten evidenciar les costures del sistema i les seves contradiccions. No presenten cap alternativa que no sigui qüestionar-ho tot i imaginar un nou món.

Entre tots dos extrems, hi ha la capacitat de discernir sobre els límits de la nostra adaptació i la nostra rebel·lia. Això vol dir disposar d'una brúixola interior que ens indiqui l'espai que volem ocupar entre la nostra vida i la vida en comunitat. Dit d'altra manera, fins a quin punt volem normalitzar el que se'ns ofereix des de l'exterior i fins a quin punt hem d'obeir la nostra pròpia crida.

No és però un plantejament dualista, sinó integratiu. No és triar un extrem o l'altre, sinó entendre que el normal a la vida és que oscil·lem entre el jo i el tu, entre el jo i el nosaltres. Oscil·lar vol dir que en cada situació ens mourem més cap a un cantó o cap a l'altre sense arribar mai als extrems. Tampoc ens servirà trobar allò que en diem el punt mitjà. Entre el fred i la calor no hi ha un punt mitjà estable, sinó relatiu. Ens anem ajustant segons les necessitats.

Què és, doncs, la normalitat?

Per a mi, doncs, la normalitat vol dir la capacitat d'ajustar les expectatives pròpies amb les que m'exigeix l'entorn. La capacitat, tanmateix, de distingir el normal de la normalització. Vol dir que no cal assumir allò que ens presenten els grans paradigmes com la ciència, la política, l'economia o la religió. Però per això cal prèviament definir-se a un mateix. Cal que tinguem clar el que volem, o si més no, el que no volem. Quan ens definim, estem posant límits a l'exterior. Moltes persones, però, renuncien a aquest exercici perquè el més senzill o còmode és que la seva vida sigui reglada des de fora. No s'han de preocupar de res més que d'interioritzar, normalitzar, el que l'entorn imposa.

Una de les lectures que per mi ha estat inspiradora pertany al Dr. David R. Hawkins. Llegia no fa gaire aquest text: "La relació òptima amb el món és ser en ell però sense ser d'ell". Em sembla una bona manera d'arrodonar aquesta reflexió sobre la normalitat. Som al món i per tant ens afectarà, poc o molt. Alhora no pertanyem al món, perquè som de la vida i no d'una manera d'organitzar-nos.

“La normalitat no vol dir adaptar-se a totes les regles plenament, sinó decidir fins a on estem disposats a assumir-les. No hauríem de confondre les veritats normatives, amb les veritats interiors”

La normalitat no vol dir adaptar-se a totes les regles plenament, sinó decidir fins a on estem disposats a assumir-les. No hauríem de confondre les veritats normatives, amb les nostres veritats interiors, fruit del nostre sentit a la vida i de la voluntat de viure realitzant-nos tal com som, amb tot el que implica ser singular. És un risc, potser una aventura. En tot cas una aspiració a la qual no hauríem de renunciar per voler interioritzar un món que no hem decidit, però del qual no ens podem despendre.

Xavier Guix és llicenciat en Psicologia (UOC) i màster oficial en Pensament Contemporani i Tradició Clàssica (UB). El seu darrer llibre és *El problema de ser demasiado bueno* (Arpa Editores)

Qui és normal?

CORAL ELIZONDO

Mestra, psicòloga i orientadora educativa

NORMALITAT, LLENGUATGE
I CAPACITISME

Busco al diccionari el significat de normal i reflexiono sobre una de les seves accepcions: “Dit d’alguna cosa que, per la seva naturalesa, forma o magnitud, s’ajusta a certes normes fixades per endavant” (RAE, 2001), i el primer que faig és reflexionar sobre aquestes normes fixades, i em pregunto: qui les determina? Poden aquestes normes ser excloents i segregadores? La normalitat nega la distinció, la diferència, i implica parlar de l’altre diferent com l’estrany. L’altre és al límit del món i el qüestiona, o, al contrari, se l’obliga a estar al límit del món i se’l segrega? És ètica la normalitat?

I em surgeixen aleshores més preguntes: Què és normal? És un concepte nou? En quin moment es va començar a considerar la norma com a criteri comparatiu?

Per contestar aquestes preguntes cal retrotraure’ns a principis del segle XIX, quan Adolphe Quetelet, reconegut astrònom belga, va començar a utilitzar mètodes de mesurament propis de l’astronomia, com el mètode de les mitjanes i la corba normal de Gauss, a l’estudi de les persones. A la seva obra *Sur l’homme et le développement de ses facultés: essai d’une physique sociale* (1835) aquest autor introdueix el concepte d’home mitjà (*l’homme moyen*), que representava la perfecció. I és en aquest moment concret de la història, quan es pot considerar el començament de l’era mitjana, que encara perdura als nostres dies, gairebé dos-cents anys després.

Des d’aleshores, s’ha estandaritzat l’educació, les feines, la societat. Parlem d’estudiants mitjans, de currículums fixos, de qualificacions, de proves d’accés, de tipus i rangs, inclús a la societat actual hi ha una homogeneïtzació cultural global que prima determinats valors, cossos, edats i estils de vida sobre d’altres.

Amb el naixement de l’home mitjà, els humans hem perdut la nostra individualitat, considerada de vegades com una desviació de la norma. Els altres són totes les persones que s’allunyen de la mitjana i es revelen com a font d’amenaça. D’aquesta manera, la uniformitat exerceix una tirania consolidada que acceptem. Habitualment es prenen decisions basades en la mitjana on la individualitat no compta o és irrellevant. En l’actualitat, allunyar-se de la mitjana implica devaluació i a totes les persones que s’allunyen de la norma se les considera inferiors, cosa que comporta una imatge negativa de la diversitat, i s’entén que aquesta s’ha de curar, rehabilitar o fins i tot eliminar, primant una suposada condició essencial humana de normalitat.

Per què no respectem la diversitat humana?

En educació, les classes de talla única on tots els estudiants fan el mateix, de la mateixa manera i en el mateix temps, és el nostre pa de cada dia en totes les etapes educatives des d’edats molt primerenques, fins a la universitat. Però com és possible que en una societat líquida volàtil, incerta, complexa i ambigua, on regna la incertesa, encara considerem que la rigidesa de la normalitat és el que és típic? Com és possible que pretenguem que els estudiants que surten de la norma hagin d’aspirar a ser normals i tan capaços com els altres per tenir opinió, veu i drets? Com és possible que l’altre sigui considerat perillós, sigui rebutjat o violentat en una societat normalitzada? Per què no es respecta la variabilitat humana?

La neurociència aporta moltes incerteses, no podem respondre on guardem els records, ni tampoc podem descobrir el connectoma humà sencer, però també aporta certeses, i una és que sabem que el cervell és plàstic. Podem considerar el cervell com un sistema dinàmic que canvia constantment a causa de les experiències

Qui és normal?

individuals. Precisament és aquesta neuroplasticitat la que porta a parlar de cervells únics i de neurodiversitat. La neurodiversitat és la diversitat de cervells, una diversitat humana natural i valuosa que es veu eclipsada per la normalitat. Tot i saber que no hi ha un cervell millor que un altre, continuem considerant que els cervells neurotípics tenen més bon funcionament que els neurodivergents, la condició dels quals ve determinada per com s'allunyen de la norma, molt o poc.

A finals dels anys noranta, Rauscher i McClintock (1997) van utilitzar el terme *capacitisme* per referir-se a un sistema de discriminació i exclusió relacionat amb la capacitat, i el 2001, Fiona Campbell va definir aquest concepte, que no apareix encara a la RAE, com una “xarxa de creences, processos i pràctiques que produeix un tipus particular de jo i cos (l'estàndard corpori) que és projectat com el perfecte, propi de l'espècie i, per tant, essencialment i totalment humà”. El terme *capacitisme* es concep llavors com una forma específica de discriminació associada a la capacitat, difícil de deslligar dels cossos, de les habilitats físiques, mentals, neuronals, cognitives o conductuals que s'allunyen de la norma. A la societat actual encara es concep com a deficient el funcionament d'aquests cossos.

Les persones que viuen al marge

Aquesta mirada capacitista que considera que les persones que no són capaces no són vàlides porta implícit un llenguatge segregador. Són comuns llavors termes com anormal, trastorn, discapacitat, minusvàlid, deficient o desviació típica, entre d'altres. El capacitisme és quotidià i aquest llenguatge opressiu s'utilitza de manera habitual per anomenar l'altre, el diferent, el que surt de la norma. Aquest llenguatge que ens habita i impregna, determinarà la nostra manera de relacionar-nos amb el món, la nostra manera de pensar i percebre'l. Ser conscients d'aquest vocabulari ens ajudarà a influir en el canvi d'idees i pensaments, tant en nosaltres mateixos, com en els altres, i ens ajudarà a canviar i construir una identitat diferent de les persones que viuen al marge de la normalitat.

“La normalitat nega la distinció, la diferència i implica parlar de l'altre diferent com l'estrany. L'altre és al límit del món i el qüestiona o el segrega. Per tant, és ètica la normalitat?”

El capacitisme ha arrelat profundament en l'estructura de la societat, i les persones amb discapacitat pateixen el capacitisme de diferents maneres. Moltes vegades pel llenguatge utilitzat, d'altres per conductes hostils i *bullying*, o fins i tot per microagressions capacitistes que qüestionen els suports o minimitzen la discapacitat.

Quan les persones estan categoritzades pel que fa a la normalitat, es genera una societat desigual, deshumanitzada i excloent. Aleshores és urgent i necessari parlar d'*alteritat*, de respecte a ser un altre en tant que altre, a no haver d'assemblar-se a la normalitat per tenir dret a una vida digna. Levinas parla de responsabilitat des d'una visió de cures, de prioritat ètica i social de l'altre que tinc a càrrec meu. Per a aquest autor, l'objecte de la responsabilitat no és únicament l'altre o la relació que hi mantinc, és la condició vulnerable mateixa de la humanitat amb les seves diferències la que concep l'altre com a proper a mi. En aquest sentit, l'alteritat ens fa lliures i ens allibera. Com concep i vius aquesta responsabilitat?

Coral Elizondo Carmona és mestra, psicòloga, orientadora educativa i especialista en educació inclusiva. També és professora del Màster de Neuroeducació Avançada de la Universitat de Barcelona.

WONG
PERFORMANCE

www.wongsport.com

Qui és normal?

ÓSCAR MARTÍNEZ

Educador social i psicopedagog

VIURE LA DIVERSITAT AMB NORMALITAT

La normalitat no existeix, és una construcció social generada per múltiples poders que dibuixen un determinat ésser humà irreal, però que acaba sent desitjable per moltes persones.

Ser normal correspondria a una situació en la qual tenim unes característiques estàndards basades, generalment, en el que és més habitual dins d'un grup de persones. És el que anomenem normalitat estadística i que, en bona part, genera una situació més beneficiosa que no pas quan tenim unes característiques que la major part del nostre context no té.

Aquest és un tema tan fonamental que el 2018 es van publicar una bona colla d'articles arran d'una investigació a la Universitat nord-americana de Yale (desenvolupada per Avram J. Holmes i Lauren M. Patrick) que arribava a la conclusió que l'ésser humà es caracteritza, justament, per la seva diversitat i que, per tant, no hi havia cap persona que pogués "ser normal". És a dir que, efectivament, la normalitat no existeix i ens l'hem inventat majoritàriament les persones que responem a característiques d'estandarditat. Perquè qui determina el que és normal o no normalment es defineix com a normal, perquè, si no "ho fos", probablement no tindria prou poder per establir la línia de separació.

Però també hi ha altres tipus de normalitats generades de forma expressa pels diferents poders de la nostra societat. A la població se la pot exposar a unes idees, a un relat determinat, i magnificar allò que creiem convenient perquè sigui fàcil tendir a pensar o apropar-se cap a aquelles premisses.

Sortir de la normalitat genera situacions d'exclusió i de dificultat per sentir-se inclòs dins d'un context amb característiques diferents. Algunes d'aquestes situacions poden no tenir una repercussió important a la vida

de les persones, però d'altres poden arribar a suposar la vulneració de drets fonamentals.

Per exemple, pel context cultural hem cregut que és normal que les ciutats estiguin dissenyades bàsicament perquè els cotxes puguin gaudir d'una bona circulació. També creiem que és normal que qualsevol persona tingui cotxe i generem el ritual de treure's el carnet amb divuit anys. I la indústria automobilística genera el relat que el cotxe és la millor manera de moure's. Fins i tot en determinats sectors de la població ho conceben com l'única possibilitat. I això passa perquè la venda de cotxes beneficia un sector determinat que està interessat en aquest relat com a única possibilitat, però també pot tenir a veure amb els poders polítics que prefereixin no haver d'intervenir sobre aquesta qüestió. En canvi, és molt més difícil que l'Associació per a la Promoció del Transport Públic tingui prou socis i sòcies, i, per tant, ingressos, per poder contrarestar aquest relat, enfocant aquesta idea al bé comú i no al privat.

En un altre context social i cultural, trobaríem normal que les ciutats estiguessin pensades per poder viure sense contaminació ni soroll i dissenyades per poder passejar-hi envoltats d'arbres i bancs per seure i xerrar amb els veïns i veïnes. És molt difícil anar en contra d'aquesta normalitat construïda, però també cal que ens adonem que podem canviar aquesta normalitat que ens porta actualment a aquest model.

La dificultat d'anar contracorrent

Deixant aquest exemple concret, conceptualment, ser diferent de la majoria de les persones del context en el qual vius et pot comportar problemes, més o menys greus; però problemes. Només cal que preguntis al meu veí jove nascut a Etiòpia per què creu que la policia l'ha aturat fins a tres vegades per demanar-li la factura del

Qui és normal?

patinet amb el qual es mou per la ciutat. La pregunta és oportuna tenint en compte que no conec cap persona blanca nascuda a Catalunya a qui li demanin la mateixa documentació.

La normalitat moltes vegades és associada a allò acceptat i fins i tot a allò correcte. I és per això que la diferència amb una altra persona, per una qüestió de color de pell, pot acabar sent relacionada amb uns valors determinats que el mateix sistema genera sempre, desafortunadament, una inèrcia cap a la normalitat.

No ser majoritari és un problema?

Funcionar d'una manera estàndard sempre té molts més beneficis que no pas fer-ho sortint-se'n. I si no, pensem en l'autèntica aventura de risc que tenen les persones amb diversitat funcional per moure's per les nostres ciutats, que estan dissenyades fonamentalment per i per a les persones normatives. Així, si la gran majoria de persones fessin servir una cadira de rodes, les rampes dels autobusos no generarien la gran quantitat de problemes tècnics que provoquen a aquestes persones diàriament. Si el percentatge de persones cegues fos més elevat i s'acostessin a la normalitat estadística, tampoc passaria que els bars deixessin els cartells dels menús a les voreres o tampoc hi hauria tants testos de plantes a les entrades dels hotels, que són un perill perquè trenquen la guia de la façana per poder-te moure pel carrer si no hi veus.

En el cas de les persones amb diversitat funcional, la pressió per "ser normal" és tan gran que moltes veuen amb perplexitat tota la investigació i inversió, per exemple, a generar exoesquelets per poder funcionar de la manera més semblant a la normalitat, en comptes de protegir i promoure l'accessibilitat de les ciutats perquè tothom se'n beneficiï. En gran part i sobretot en el passat, el model biomèdic responia davant la diversitat amb estratègies per apropar la persona a la normalitat més que no pas a la millor qualitat de vida.

Posar en valor la diversitat ha de transformar-se, per exemple, en el fet d'assumir les convencions internacionals que atorguen a l'educació inclusiva un dret dels nens i nenes. Només si has conviscut amb persones que funcionen de maneres diferents de la normalitat estadística, les podràs tenir en compte durant la vida adulta i no tindràs una actitud de rebuig perquè hauràs viscut amb normalitat la diversitat.

Si el més normal és ser divers, la societat només té l'opció d'incorporar la diversitat com un valor positiu.

“Ser diferent de la majoria de les persones del context en el qual vius et pot comportar problemes, més o menys greus. La normalitat és una construcció social generada per múltiples poders”

Continuar generant exclusió a partir de la rigidesa de la norma ens porta a una societat encarcerada en un discurs únic que ens diu com hem de ser. I el perill és que aquest discurs únic no sigui generat per espais democràtics, pensats des del bé comú i amb esperit inclusiu, i que ens porti a un context que expulsa aquelles persones que se situen als costats de la campana de Gauss de la normalitat estadística.

Per anar finalitzant, seria molt interessant que fés-sim una anàlisi personal de quins són els espais on en algun moment ens hem sentit fora del discurs únic, lluny del que opinava la majoria i distant a la normalitat. O situar-nos en aquells moments de la nostra vida on no responíem al que s'esperava des del relat de la normalitat. Com vam viure aquella situació? Va ser còmoda? Com l'hauríem viscuda si s'hagués prolongat al llarg del temps?

Potser quan ens fem aquestes preguntes descobrirem que som més diversos del que ens pensàvem i que justament aquesta diversitat ens ha fet créixer. Però ens hem de posar a la pell de les persones que aquesta normalitat bombardeja cada dia amb situacions d'exclusió i amb els inconvenients de viure des de la diversitat.

També ens podem preguntar quantes vegades ens hem sentit tan pressionats per haver respost des del relat que s'espera de nosaltres deixant de banda els nostres ideals o sentiments. I, si tenim valor, podem pensar en com en pot ser, d'insuportable, la vida per als que tenen tanta pressió per haver de viure forçosament des de la dictadura de la normalitat.

Óscar Martínez és doctor en Societat i Educació, educador social, psicopedagog i professor de la Facultat d'Educació i Treball Social Pere Tarrés-URL.

Tallers d'escriptura creativa amb Maria Escalas

Informa-te'n a maria.escalas.escriptura@gmail.com

QÜESTIONS ESSENCIALS

IGNASI LLOBERA

L'Estat pot intervenir en l'àmbit familiar?

A *Crear capacitats* (2011), Martha Nussbaum explica que molts pensadors liberals han defensat que l'Estat no pot legislar el que passa en l'àmbit familiar. Argumenten que la família és part de la vida privada i que, per tant, l'Estat no hi pot intervenir. Però Nussbaum, pensadora liberal, no hi està d'acord. Preguntem-nos-ho ara, doncs: l'Estat pot intervenir en l'àmbit familiar?

John Stuart Mill va ser un dels grans pensadors liberals. A l'obra *Sobre la llibertat* (1859) es pregunta fins a on arriba la llibertat individual i on comença l'autoritat de la societat o de l'Estat sobre la persona. Mill ofereix un criteri clar: el principi de dany, segons el qual som lliures en la mesura que no danyem els altres. Aquest criteri permet diferenciar la vida privada de la vida pública. Vida privada: en la mesura que no faig mal a ningú altre, soc lliure. Vida pública: en la mesura que puc fer mal a alguna altra persona, l'Estat em pot obligar o prohibir fer certes coses. L'encerta Mill a l'hora de diferenciar la vida pública de la vida privada? No és aquest, justament, el raonament que es fa servir per prohibir fumar en espais tancats (que es perjudica la salut dels altres)?

Però tornem a la pregunta inicial: pot l'Estat intervenir en l'àmbit familiar? La nord-americana Nussbaum es posiciona clarament a favor de la llibertat individual de les persones, però no de totes les llibertats individuals, perquè les llibertats es limiten les unes a les altres.

Segons l'autora, l'Estat ha de prohibir les llibertats perniciosos, que són les que perjudiquen a les altres persones (molt similar al principi de dany de John Stuart Mill). Martha Nussbaum afegeix que l'Estat ha de garantir igualment les llibertats que fan possible una vida digna. I també que

l'Estat pot limitar algunes llibertats trivials en nom de la seguretat, com anar en moto sense casc. D'acord amb això, Nussbaum reclama que l'Estat ha d'intervenir en l'àmbit familiar "sempre que es vulneren els drets de les persones membres".

"Per Nussbaum l'Estat ha de garantir les llibertats que fan possible una vida digna i prohibir les llibertats perniciosos"

La privacitat

Sovint el límit entre la vida pública i la privada és força esbiaixat, i això fa que les llibertats individuals també es vegin condicionades. On està el llindar? Fins a on pot intervenir l'Estat?

Ignasi Llobera és doctor en Filosofia

Albert Botta és professor de Filosofia i Ètica

ALBERT BOTTA

D'entendre's a un mateix i d'entendre's en el món

L'estupidesa és un motor de la conducta humana, segons Yuval Noah Harari. Tot i això, l'intent d'entendre els vessants privat i públic de la nostra vida, i d'entendre el món, suposa confiar en la raó. La racionalitat és el tot d'una visió fonamentada del món, de la cosmovisió o Weltanschauung. Segurament ni el món real ni l'humà són transparents. Hume dissol el "jo", el *self*, la identitat-personal-estable (el *cogito* de Descartes), fent-ne un feix d'impressions sensibles. Avui la biotecnologia i la tecnoinformació fan trontollar el significat del que és humà. Estan en solfa els estats cerebrals (emocions, etc.), i això pot posar en remull la comprensió de la ment. La cita de Pascal –"el cor (l'emotivitat) té raons que la intel·ligència no coneix" s'ha empetitit per innocent.

La IA aprèn de si mateixa. Els ordinadors guanyen qualsevol campió d'escacs o del que sigui. Ningú té prou capacitat, prou estómac mental, per processar-ho tot. A banda, la situació mundial –escalfament global, trumputins ximples...– fa basarda. Afegim-hi que cal destriar informacions reals i postveritats per confondre'ns. Maldem endebades des d'un jo líquid en un món tan complex que ens aclapara. I, tanmateix, anem fent, anem tirant... condemnats al tràngol d'haver d'optar i no saber gaire o gens el què.

Com orientar-se sobre el que és correcte o just? Per Harari, en la vida privada i en la pública, ens emmotllem a les conviccions de l'entorn. Gran part dels nostre relat prové del grup comunitari, no d'una reflexió racional i personal.. Però també és cert que el pensament crític i el criteri propi han de ser protagonistes en l'entendre el món i l'entendre's a un mateix. Més d'un cop, el més aclaridor resulta precisament de trencar les representacions habituals, desemmascarar les visions de sempre i encetar camins nous.

Tanmateix, si som capaços de bastir una nova visió, hem de tenir present l'observació d'Harari quan remarca que el dolor de qui pateix és indubtablement real. Per això els Drets Humans, són l'estàndard eficaç per orientar-se i evitar dissonàncies cognitives en la cosmovisió de cadascú.

"El dolor de qui pateix, com recorda Harari, és indubtablement real. Per això els Drets Humans, són l'estàndard eficaç per orientar-se"

**SABONS, DETERGENTS
I PRODUCTES DE NETEJA**

**FET A MATARÓ DES DE 1889
LES MARQUES DE QUALITAT
AL SEU SERVEI**

www.codina.es

FELIU
CORREDORIA
D'ASSEGURANCES

Assegurances
amb valor afegit

C/ del Parc, 46.
08302 Mataró
T. 937571739

www.assegurancesfeliu.cat

ELS VALORS DE LES RELIGIONS

Els consells interreligiosos, una entesa per la pau

Aquestes agrupacions nacionals de congregacions religioses han estat, històricament, agents de pau que han actuat com a mediadors en diversos conflictes polítics i bèl·lics arreu del planeta. Religions de tota mena que uneixen esforços per un bé comú.

REDACCIÓ

Els consells interreligiosos, creats a partir de la unió de les diverses religions d'un territori en favor de la pau, han estat, al llarg dels anys, un agent mediador destacable en diversos països europeus i africans.

A Bòsnia, poc després dels acords de pau de Dayton de 1995 – que posaven fi a una guerra de tres anys –, els líders de les comunitats musulmana, cristiana ortodoxa, catòlica i jueva creaven el Consell Interreligiós de Bòsnia i Hercegovina (IRC-BiH) per reforçar l'acord de pau i facilitar la reconciliació d'un país que va quedar fragmentat en dues entitats, la Federació de Bòsnia i Hercegovina –de majoria croata-bosníaca– i la República Srpska –de majoria serbobosniana–. L'IRC-BiH va impulsar un seguit de projectes interreligiosos per fomentar la convivència entre els diferents grups ètnics i religiosos del país. També va participar en l'elaboració de l'esborrany de la Llei de llibertat religiosa aprovada pel Parlament el 2004 i va lluitar per la defensa i protecció de totes les religions representades.

Un altre exemple el trobem a Kosovo: mentre els polítics kosovars i serbis no es posaven d'acord sobre l'estatus de l'enclava regió sèrbia (així segueix sent a hores d'ara, de fet), representants de les esglésies ortodoxa sèrbia, catòlica, islàmica, jueva i evangèlica es van reunir a la ciutat de Pec per enviar a la classe política un missatge de pau i reconciliació.

A Libèria, el Consell Interreligiós del país (RfP-IRCL) va fer de mediador per posar fi a la Primera Guerra Civil de l'estat africà, que va tenir lloc durant la darrera

Encontre interreligiós en una església de Bistrik, a Sarajevo (Bòsnia), el 2018.

dècada del segle XX. El front interreligiós va crear les bases per al Pla de pau de la Comunitat Econòmica dels Estats de l'Àfrica Occidental, que va incloure l'alto el foc, taules rodones i una força de manteniment de la pau i la seguretat. Per la seva acció pacificadora, l'RfP-IRCL va guanyar el premi Desmond Tutu Peace Award.

Sense moure'ns del continent africà, trobem el cas de Sierra Leone, on els líders religiosos van formar el Consell Interreligiós del país (IRCSL) per fer de mediadors entre el govern i els rebels i posar fi a la guerra civil. Al llarg dels trenta anys d'existència, l'IRCSL s'ha guanyat una bona reputació entre els líders polítics i de la societat civil del país i continua exercint de força pacificadora i mediatra en conflictes locals a Sierra Leone.

RELIGIONS FOR PEACE

Es tracta d'una organització de pau interreligiosa internacional, nascuda l'any 1970, que dedica els seus esforços a liderar respostes multireligioses efectives per bregar amb els conflictes polítics, socials, religiosos i ètnics existents arreu del planeta i fomentar-hi la pau. A Bòsnia i Hercegovina, Kosovo, Libèria i Sierra Leone, per posar alguns exemples significatius, es va erigir en agent rellevant en els processos de pau en ser la principal impulsora dels consells interreligiosos nacionalistes.

La batalla dels estómacs buits

Des de 1967, els presos palestins han encadenat un seguit de vagues de fam com a protesta per aconseguir drets o per queixar-se de les detencions administratives.

XAVIER GARÍ DE BARBARÀ

Xavier Garí de Barbarà és doctor en Història i professor de la UIC

El poble palestí està immers en onades terroristes des de fa dècades. No obstant això, la trajectòria no violenta de Palestina és tan innegable com desconeguda, per això aquí destaquem un dels combats no violents més sorprenents: la batalla dels estómacs buits, ocorreguda des de 1967 i consistent a portar a terme fermes vagues de fam per part de presos palestins, com a forma de protesta per aconseguir drets col·lectius o individuals que eren o són trepitjats. Des d'aleshores, hi ha hagut més de 25 vagues de fam massives i grupals per exigir algunes qüestions bàsiques –millores de les condicions de vida a la presó o visites de les famílies–, o bé altres de més gruixudes –com ara denunciar les detencions arbitràries que es converteixen en indefinides.

La primera vaga de fam sonada fou col·lectiva, va tenir lloc a les presons de Remle i Kfar Yona el 1969, i va durar onze dies. El 1970 va organitzar-se a Neve Tirza la primera vaga de fam de dones. A mitjans del mateix any moriria el primer pres en vaga de fam a la presó d'Ashketelon. El 1980 destaca una llarga vaga de fam a la presó del desert de Nafha, recordada sota el lema “Tot el que demanem és aire per respirar”. El 1984 va ser també sonada la vaga de presons de Juneid, un punt d'inflexió, ja que va aconseguir aspectes bàsics com permetre televisió i roba. El 2012 Khader Adnan va arribar a un acord, després de 66 dies de vagues de fam, per posar fi a la seva detenció administrativa sense càrrecs. El 2012 es va desenvolupar una gran vaga de fam de 200 presos contra els manteniments a presó sense càrrecs ni judicis. El 2013 Samer Issawe va posar fi al dejuni més llarg de la seva història en aconseguir que l'alliberessin després de 266 dies. El líder de Fatah va liderar una vaga de fam de 40 dies amb 1.500 presos que va impactar per la seva magnitud. I el 2022 Hisham Abu Hawash va ser el darrer dels 17 presos en vaga contra la detenció administrativa.

Algunes d'aquestes vagues van assolir fites importants; d'altres van ser desesperants per a presos innocents que demanaven justícia o llibertat per haver estat emprisonats sense motius. Alguns van acabar morint sense pietat.

EL CONTE

CARMÉ BALLÚS

Il·lustrat per

ANNA COLL

Eh, tu!

Tu, boja!
No ho puc suportar més! Aquest noi no és de la meua classe i em crida des de la finestra del gimnàs. M'insulta, com tots. No puc més, no puc. Li partiria la cara. Ho vaig dir a la tutora, però no ha servit de res. O sí. Perquè els companys m'apartin la taula i la posin al final de la classe amb les meves coses, com l'altre dia? Perquè em tanquin la porta del gimnàs als nasos quan hi vull entrar?

I la Júlia segueix carrer enllà, les galtes enceses, caminant cada vegada més de pressa, clavant-se les ungles a l'avantbraç fins a arribar a la porta de casa. Treu les claus i entra mirant enrere, amb el record del crit ressonant-li a les orelles. Els pares encara no hi són. S'abraça a la gossa, la Fum, que ha vingut de seguida a rebre-la: "Fum, no vull tornar a l'institut mai més, ajuda'm!"

Ajagudes totes dues al sofà, la Júlia s'adorm amb la Fum damunt les cames. Quan la mare arriba de la feina, les veus totes dues tan plàcides... Avui deu haver anat bé a l'institut, pensa, necessita creure-ho.

—Eh, puta!

La Maika està amb ells! Dilluns em va dir que m'ajudaria i ara està amb el grup del Carlos, tots fotent-se'n de mi des de l'altra vorera. Els odio! No els vull ni mirar, continuaré caminant. Ara s'acosten, em fan ganyotes i riuen. Si accelero serà pitjor, ja falten pocs metres per a l'entrada de l'institut. Aniré a veure el director si no paren. O entro i quan pugui me'n torno a casa sense que se n'adonin. Tot plegat, el director què em dirà?

La Júlia ha resistit el matí, les burles que han continuat quan la professora de matemàtiques no mirava, les boletes de paper llançades des de darrere que se li enganxen entre els rínxols. Ha plegat del centre com tots els companys, però ha agafat un carrer diferent per tornar a casa, fent força marrada.

Quan està a punt d'entrar, arriba la mare, que s'estranya de veure-la tornar més tard del compte. Li pregunta si ha passat res. La Júlia arrenca a plorar, primer amb un plor sord, tancat cap endins, finalment amb uns esgarips que trenquen el cor. Ho aboca tot, el poc que havia explicat i el molt que li passa cada dia.

—La que tot ho xerra!

M'estan esperant! Hi ha la Maika, el Carlos, el Toni, el Musta i més... Si corro serà pitjor, farà veure que em cordo la bota i truco a la mama amb el mòbil. S'estan acostant molt. Els plantaré cara, colla d'imbècils. Em borden que soc una bocamolla perquè els meus pares van anar a parlar amb el director i ara ells han d'anar al seu despatx, que aquesta la pago. Que se'n vagin ja! En Carlos s'acosta i m'escup, la Maika ho grava amb el mòbil i tots riuen. Tinc por!

La Júlia avui té sort perquè el seu pare l'ha anat seguint, a distància. Tot el que es va destapar abans-d'ahir a casa el té molt preocupat. La seva filla, catorze anys preciosos, que va acabar confessant que es pega al cap quan ningú la veu, que es pessiga fort les cuixes, que no vol tornar a l'institut i que el que vol, de veritat, és morir.

Ell l'abraça mentre li jura que a aquest centre no hi tornarà mai més. El grupet s'allunya, però un d'ells es gira i crida:

—Eh, tu! Covarda!

SOM NOTÍCIA

El Fòrum Valors Mataró-Europa s'estrena amb un missatge cru, però positiu

La primera edició d'aquesta nova àgora de pensament creada per Valors i TecnoCampus, amb el patrocini de Pous Grup i Aliança Mataró, constata les dificultats actuals del projecte europeu i, malgrat tot, considera que és possible superar-les. Hi van participar Cristina Gallach, Joan Majó i Eduardo Javier Ruiz Vieytez, moderats per Carles Prats.

TEXT: RAMON RADÓ I JOAN SALICRÚ / FOTOS: SERGIO RUIZ

“Són moments de molts canvis i sí, els valors de la Unió Europea estan xacrosos. Per tant tenim dificultats. Però les podem combatre.” Aquesta frase de Cristina Gallach, pronunciada dilluns al vespre al foyer del TecnoCampus, a Mataró, podria resumir el sentit del gruix de les intervencions expressades al primer Fòrum Valors Mataró-Europa, organitzat per Valors i el parc universitari i tecnològic, amb el patrocini de Pous Grup i la mútua Aliança Mataró.

Gallach, periodista que ha ocupat càrrecs de responsabilitats a la UE, a l'OTAN i a l'ONU, era una de les tres participants a la taula rodona que va centrar aquesta primera edició del fòrum, celebrat poques jornades després del Dia d'Europa i un mes abans de les eleccions europees de juny. Els altres dos participants a la taula rodona, moderada pel periodista Carles Prats, van ser l'enginyer Joan Majó, que ha assessorat la Comissió Europea en diferents fòrums al llarg de la seva trajectòria professional, i Eduardo Javier Ruiz Vieytez, professor de la Facultat de Ciències Socials i Humanes de la Universitat de Deusto (País Basc), en la qual ha estat durant quinze anys director de l'Institut de Drets Humans.

En una línia semblant a la de Gallach, Majó va assegurar en una de les primeres

intervencions: “Sí que hi ha un moment de dificultat, però som la part del món amb les estructures de valors i democràtiques més fortes”. Per la seva banda, Ruiz Vieytez va admetre: “Hem avançat molt, però hi ha algun aspecte en què estem molt més endarrerits del que creïem”.

Quins valors té Europa actualment?

Òbviament, una de les qüestions que van sobrevolar la sala on es duia a terme la primera edició d'aquest fòrum anual és la persistència o no dels valors fundacionals de la Unió Europea. En aquest sentit, Majó va assegurar: “Europa està quieta perquè les últimes ampliacions han portat problemes: hem integrat països amb valors bastant diferents. Amb les ampliacions, hi ha dificultats per veure com podem combinar la unitat necessària amb el respecte a la diversitat”.

Per la seva part, Eduardo Javier Ruiz Vieytez va comentar que “alguns valors fundacionals de la UE tenen més bona salut que altres” i però portant-ho al terreny de l'actualitat va apuntar: “No estic tan convençut que tinguem els nostres valors tan assumits com diem que els tenim. Ho focalitzem molt [la dissolució d'aquests valors] en l'extrema dreta, però m'agradaria saber què en pensen els

votants dels altres partits”. De fet, va reclamar un alt més grau de coherència a la ciutadania: “El model europeu té dos problemes: el demogràfic i que la solidaritat s'acaba a la frontera. Estem disposats a pagar impostos per ajudar la gent de Cadis a qui les coses li van malament, però no de Bordeus i encara menys de Tànger”.

Per la seva banda, Gallach va reconèixer que els valors d'Europa estan “cada dia més trinxats” i ho va referenciar amb les dificultats que es troben els socis europeus per respondre a les dues guerres que tenim a tocar, la d'Ucraïna i la de Gaza. “S'ha de fer un treball diplomàtic molt intens”, va reblar. Davant les eleccions que se celebraran d'aquí a un mes, Gallach va cridar l'atenció sobre una hipòtesi que fins ara no s'ha materialitzat: “A la propera legislatura, ens podem trobar amb un col·legi de comissaris amb sis o set membres de l'extrema dreta”.

El paper d'Europa en el món i les ampliacions properes

Joan Majó, que també ha intervingut en el número especial sobre Europa editat per Valors aquest mes de maig i que també es presentava dilluns al gran públic, va reclamar un rol molt més rellevant de la Unió Europea en el context mundial: “Hem d'unificar, sobretot en política exterior:

Cristina Gallach:
 “Els valors de la Unió Europea estan xacrosos. Per tant tenim dificultats. Però les podem combatre”

Joan Majó:
 “Amb les ampliacions, caldrà veure com podem combinar la unitat amb el respecte a la diversitat”

E.J. Ruiz Vieytez:
 “No estic tan convençut que tinguem els nostres valors tan assumits com diem que els tenim”

no podem anar a la ONU amb 27 veus. Hi ha d’haver una veu europea”. Per a això, va cridar sense embuts a sumar nous membres a l’organització paneuropea: “Si no fem ampliacions, Europa desapareix i cap dels estats europeus pintarà res al món”. Va recordar, a més, que “a la UE hi viu més gent que als Estats Units i té un PIB més gran, però no té la unitat dels EUA”.

En relació amb això Gallach va voler subratllar com ha canviat el món des que es va crear la Unió Europea, formalment el 1993: “Quan Jacques Delors dirigia la UE, el PIB de la Xina i l’Índia sumats era del 4 per cent global, ara és del 26. Són mons totalment diferents”. I va advocar també per seguir amb la dinàmica de l’ampliació a nous membres, malgrat els dubtes que això pugui ocasionar: “Ara ja fa vint anys de la gran ampliació, preparada per Delors. Una ampliació que ens ha fet més grans, més forts i més diversos. Ara, això és indubtable: evidentment és més complex gestionar una família de

27 que de 15”. També va advertir en relació a la propera ampliació, prevista pel 2030, que hauria d’acollir els països dels Balcans Occidentals que encara no són membres de la UE com Bòsnia, Sèrbia, Kosovo, Macedònia del Nord i Montenegro així com Ucraïna, Moldàvia i potser Geòrgia: “Aquesta serà molt més dura perquè hi ha Rússia al seu costat”.

Èxit de convocatòria

Un centenar de persones van fer acte de presència en aquesta nova cita que pretén reforçar la reflexió sobre els grans temes de l’agenda europea i fer-ho des del municipalisme. “Europa és parlar de passat –de com gestionar una història compartida–, però sobretot de futur. En aquest moment el continent s’enfronta a molts reptes que marcaran l’esdevenir dels propers anys i definiran allò que volem ser. Temes complexos que ens afecten a tots i cal abordar amb serenitat”, va assegurar Maria Coll, codirectora de *Valors*.

L’acte el va tancar el director general de TecnoCampus, Josep Lluís Checa, que va celebrar l’arrencada del Fòrum recordant que la universitat té l’obligació de fer reflexionar sobre els coneixements que imparteix.

Entre els assistents hi havia quatre dels cinc alcaldes vius que Mataró ha tingut en els darrers 45 anys: Manuel Mas, Joan Mora i David Bote, l’actual, i Joan Majó, ponent de la taula. També hi va assistir l’expresident de la Generalitat Jordi Pujol.

**RECUPERA-HO
 AMB VÍDEO**

El paper i el cartó van al cubell del porta a porta o al contenidor blau.

És massa evident per no fer-ho.